

Univerzita Karlova
Právnická fakulta

Michala Stupková

Regulatorní sandboxy ve finančních službách

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Michael Kohajda, Ph.D.

Katedra: Katedra finančního práva a finanční vědy

Datum vypracování práce: 30. 06. 2022

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 157 649 znaků včetně mezer.

Michala Stupková

V Praze dne 30. 06. 2022

Poděkování

Tímto především děkuji svému vedoucímu diplomové práce doc. JUDr. Michaelovi Kohajdovi, Ph.D., a to za podnětné rady, metodickou a odbornou pomoc při zpracování mé práce. Děkuji také JUDr. Tomáši Sejkorovi Ph.D. za úvodní konzultaci a pomoc se strukturou práce. Závěrem bych také ráda poděkovala za inspiraci, ochotu a konzultace i svým bývalým kolegům z Ministerstva financí JUDr. Alexovi Ivančovi, Ph.D. a JUDr. Lence Franče Rejzkové.

Obsah

Úvod.....	5
1 Co je to regulatorní sandbox	7
1.1 Přehled relevantních evropských definic	7
1.2 Fungování regulatorního sandboxu	9
1.2.1 Podání žádosti.....	10
1.2.2 Příprava	10
1.2.3 Testování	11
1.2.4 Hodnocení	11
1.3 Přínosy zřízení regulatorního sandboxu	12
1.3.1 Přínosy pro regulátory a dohledové orgány	13
1.3.2 Přínosy pro poskytovatele inovativních finančních služeb	14
1.3.3 Přínosy pro finanční sektor a ekonomiku země	15
1.4 Rizika.....	16
1.5 Regulatorní sandboxy jinde než ve finančních službách.....	19
2 Právní aspekty regulatorních sandboxů v Evropské unii	23
2.1 Specifické režimy aplikace existující regulace	23
2.2 Proporcionalita	25
2.3 Flexibilita.....	29
3 Případové studie některých evropských modelů regulatorních sandboxů	31
3.1 Rakousko	32
3.2 Španělsko.....	36
3.3 Maďarsko	40
3.4 Litva.....	42
3.5 Nizozemí	47
3.6 Česká republika	54

Závěr.....	62
Seznam použitých zkratek.....	65
Seznam použitých zdrojů	69
Abstrakt	76
Abstract	77

Úvod

Státy po celém světě v posledních několika letech hledají vhodné způsoby, jak podpořit rozvoj finančních inovací, a jak pro tento účel přizpůsobit legislativní prostředí a regulační požadavky. Přílišné regulační povinnosti totiž mohou inovace „zadusit“ a demotivovat tvůrce těchto inovativních produktů a služeb. Přílišná regulační zátěž s sebou navíc kromě právní nejistoty nese i vysoké náklady na compliance, které si například start-upy nebo menší FinTechové společnosti mnohdy nemohou dovolit. Tradiční finanční instituce jako např. banky, pojišťovny atd. často disponují robustními právními odděleními, díky kterým je pro ně snazší naplnit všechny regulační a dohledové povinnosti a administrativně zabezpečit s tím související požadavky. Tyto tradiční, zavedené finanční instituce nejsou ale vždy motivovány k inovativnosti. Jsou to proto právě spíše FinTechové společnosti, které jsou schopné svými převratnými a neotřelými nápady rozvrátit stávající prostředí finančních služeb a stát se tak v určitém ohledu plnohodnotnou konkurencí zavedených finančních institucí.

Za populární nástroj k podpoře inovací na finančních trzích jsou v poslední době považovány tzv. inovační facilitátory, mezi které se řadí kontaktní místa, inovační huby a regulační sandboxy. Jejich hlavním účelem je napřímení komunikace mezi dohledovými orgány a inovátory, které má vést k lepšímu oboustrannému pochopení vzájemných potřeb a následně k informovanější tvorbě regulace a výkonu dohledu. Zároveň inovační facilitátory pomáhají inovativním společnostem lépe rozumět regulačním povinnostem, a tedy usnadňovat proces zavádění inovací ve finančních službách. Kontaktní místa a inovační huby slouží ke konzultaci mezi subjekty finančního trhu, regulátorem a dohledovým orgánem. Poskytují tedy například nezávazné komentáře ohledně regulačních povinností a očekávání a usnadňují tím inovativním společnostem orientaci v regulaci. Regulační sandboxy (také někdy nazývané regulační sandboxy nebo regulační pískoviště) jsou předmětem této diplomové práce, takže budou velmi detailně představeny v následujících kapitolách.

Téma regulačních sandboxů jsem se rozhodla představit v diplomové práci proto, že jsem se s ním často setkávala v rámci své práce jako právní asistent na Ministerstvu financí a přišlo mi velmi zajímavé a mezi českou odbornou právní sférou poměrně dost neznámé. Jelikož jsem se tématem začala poměrně detailně zabývat, podařilo se mi získat stáž u Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, a to konkrétně na projektu Studie proveditelnosti k potenciálu dat ve finančních službách, která mimo jiné analyzuje i možnost zavedení regulačního sandboxu v České republice. Díky této stáži jsem tedy získala do problematiky

ještě trochu hlubší vhled. Hlavním cílem této diplomové práce je proto představit institut regulatorního sandboxu, neboť se jedná o poměrně nové a velmi aktuální téma, které je v české akademické sféře dosud téměř nezpracované, ale přitom získává poměrně velkou pozornost v zahraničí. Tento hlavní cíl jsem následně rozdělila do tří dílčích cílů, které mají detailněji objasnit jednotlivé aspekty této problematiky. Prvním dílčím cílem je vymezit pojem regulatorního sandboxu ve finančních službách a detailněji ho představit. Tomu se budu věnovat v první kapitole. Druhým dílčím cílem je zanalyzovat právní ukotvení sandboxů v evropském právu. Tuto analýzu čtenář nalezne ve druhé kapitole. Třetím dílčím cílem, kterým se budu zabývat ve třetí kapitole, je nabídnout čtenáři případové studie některých evropských regulatorních sandboxů a demonstrovat, jak může například vypadat konkrétní právní úprava regulatorního sandboxu.

Jak jsem již zmínila výše, téma regulatorních sandboxů není v české odborné právní literatuře téměř vůbec zpracováno. Z toho důvodu jsem musela pracovat jen se zahraničními zdroji, a to hlavně s reporty a studii zejména evropských institucí. Ve druhé kapitole jsem pak čerpala ze zahraniční právní úpravy, případně stanovisek nebo publikací příslušných zahraničních regulátorů a dohledových orgánů. Co se týče metody výzkumu, zvolila jsem teoretický, kvalitativní přístup. Nejčastěji používanými metodami pak byly primárně analýza a komparace relevantních dokumentů a právních předpisů (tedy zejména popis příslušné právní úpravy týkající se regulatorních sandboxů) a případové studie některých vybraných evropských právních úprav.

1 Co je to regulatorní sandbox

1.1 Přehled relevantních evropských definic

Regulatorní sandboxy vznikly již v řadě zemí světa a jejich právní úprava a fungování se v mnohých aspektech liší, přesto se ustálilo několik široce užívaných definic. Vzhledem k tomu, že se v této práci soustředím na evropské modely regulatorních sandboxů, zvolila jsem dvě nejzásadnější evropské definice, a to sice definici Rady EU a Evropského fóra inovačních facilitátorů (dále jen „EFIF“).

Rada EU ve svém dokumentu Závěry Rady o „regulačních pískovištích“ a doložkách o experimentování jako nástrojích pro odolný regulační rámec vstřícný k inovacím a schopný obstát v budoucnosti a zvládnout přelomové výzvy digitálního věku z 23. 12. 2020 (dále jen „Závěry Rady EU“)¹ v bodě 8 uvádí, že: „VNÍMÁ „regulační pískoviště“ jako konkrétní rámce, které vytvořením strukturovaného prostředí pro experimentování umožní testování inovativních technologií, produktů, služeb nebo přístupů pokud možno v reálném prostředí – v okamžiku, který je zvláště relevantní v kontextu digitalizace, – a to po omezenou dobu a v omezené části odvětví nebo oblasti, jež jsou předmětem regulačního dohledu, přičemž současně bude zajištěno, že jsou zavedeny vhodné záruky“². V nadcházejícím, devátém bodě, pak Rada EU dále specifikuje, co jsou to doložky o experimentování, které jsou v některých členských státech právním základem regulatorního sandboxu: „POVAŽUJE doložky o experimentování za právní ustanovení, která orgánům pověřeným prováděním a vymáháním právních předpisů umožňují uplatňovat v jednotlivých případech určitou míru flexibility v souvislosti s testováním inovativních technologií, produktů, služeb nebo přístupů.“ A „BERE NA VĚDOMÍ, že doložky o experimentování často představují právní základ pro „regulační pískoviště“ a jsou již používány v právních předpisech EU a v právních rámcích členských států.“³ Zároveň pak v bodě 12: „ZDŮRAZŇUJE, že „regulační pískoviště“ a doložky o experimentování musí vždy dodržovat zásady subsidiarity a proporcionality, jakož i zásadu předběžné opatrnosti, a podporovat jejich uplatňování. Je nezbytné, aby byla vždy zajištěna vysoká úroveň ochrany mimo jiné občanů, spotřebitelů, zaměstnanců, zdraví, klimatu

¹ Závěr Rady o „regulačních prostředcích“ a doložkách o experimentování jako nástrojích pro odolný regulační rámec vstřícný k inovacím a schopný obstát v budoucnosti a zvládnout přelomové výzvy digitálního věku. Úřední věstník Evropské unie C 447/1, 23. prosince 2020

² Ibid., bod 8

³ Ibid., bod 9

a životního prostředí, jakož i právní jistota, finanční stabilita, rovné podmínky a spravedlivá hospodářská soutěž, a aby byla dodržována stávající úroveň ochrany.“⁴

Ve stejném dokumentu pak Rada EU deklaruje, že vnímá regulatorní sandboxy jako institut, který může přinášet mnoho benefitů, a to např. v bodě 10, ve kterém *„ZDŮRAŽŇUJE, že „regulační pískoviště“ mohou být příležitostí k pokroku v regulaci prostřednictvím aktivního učení v oblasti regulace, jež regulačním orgánům umožní získat lepší regulační znalosti a nalézt ty nejlepší prostředky k regulaci inovací na základě důkazů z reálné praxe, zejména ve velmi rané fázi, což může být zvláště důležité v době vysoké nejistoty a rozvratných problémů, jakož i při přípravě nových politik.“⁵* a dále pak v bodě 1: *„POUKAZUJE na to, že „regulační pískoviště“ mohou nabídnout významné příležitosti, především pro inovace a růst všech podniků, a zejména malých a středních podniků, včetně mikropodniků a začínajících podniků, v průmyslu, službách a dalších odvětvích.“⁶*

Druhou definicí, kterou jsem se rozhodla zmínit, je definice EFIF. EFIF je platforma založená roku 2019 Evropskými dohledovými orgány (Evropský orgán pro cenné papíry a trhy, Evropský orgán pro bankovníctví a Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění) (dále jen „ESAs“), která vznikla za účelem posílení spolupráce evropských inovačních facilitátorů a podpory rozšiřování FinTechových produktů na jednotném trhu. Skrze tuto platformu spolu dohledové orgány členských států pravidelně sdílí své zkušenosti s informačními facilitátory, technologické expertízy nebo příklady dobré praxe. Ve Společné zprávě evropských orgánů dohledu - FinTech: Regulatorní sandboxy a inovační huby z roku 2018 (dále jen „Zpráva ESAs“)⁷ pro regulatorní sandboxy pak EFIF používá následující definice: *„Regulatorní sandboxy představují schéma, které firmám umožňuje testovat inovativní finanční produkty, finanční služby nebo obchodní modely podle konkrétního plánu testování schváleného a monitorovaného příslušným úřadem. Sandboxy mohou rovněž znamenat využití zákonem stanovených diskrečních pravomocí příslušného orgánu dohledu (přičemž využití závisí na příslušných platných právních předpisech EU a vnitrostátních právních předpisech), ale sandboxy neznamenají neuplatnění regulatorních požadavků, které musí být*

4 Ibid., bod 12

5 Ibid., bod 10

6 Ibid., bod 11

7 EUROPEAN SECURITIES AND MARKETS AUTHORITY, EUROPEAN BANKING AUTHORITY a EUROPEAN INSURANCE AND OCCUPATIONAL PENSIONS AUTHORITY. Report: FinTech: Regulatory sandboxes and innovation hubs [online]. č. JC 2018 74, str. 26 [cit. 2022-12-04]. Dostupné z: <https://esas-joint-committee.europa.eu/Publications/Reports/JC%202018%2074%20Joint%20Report%20on%20Regulatory%20Sandboxes%20and%20Innovation%20Hubs.pdf>

uplatňovány v důsledku právních předpisů EU.”⁸ V tom samém dokumentu je dále ještě doplněno, že: „Cílem je poskytnout monitorovaný prostor, v němž mohou příslušné orgány a podniky lépe pochopit příležitosti a rizika, která představují inovace a regulatorní zacházení s nimi prostřednictvím testovací fáze, a posoudit životaschopnost inovačních produktů, zejména pokud jde o jejich uplatňování a soulad s regulatorními a dohledovými požadavky.“⁹

Regulatorní sandboxy se ve většině případů neomezují na určitou část finančního sektoru, ale umožňují testování produktů ze všech oblastí finančních služeb, tedy např. v oblasti bankovníctví, investičních služeb, platebních služeb, pojišťovnictví, tržní infrastruktury a tak dále. Jejich roli v celkovém ekosystému finančního trhu pak dle mého názoru velmi věcně a realisticky shrnuje citace z Blogu o rozvoji soukromého sektoru Světové banky. „*Sandboxy samy o sobě nejsou řešením na klíč ani náhradou za vybudování účinných a trvalých regulatorních rámců, které by umožnily rozvoj FinTechu. Při správném nastavení jsou však sandboxy cenným nástrojem pro rozvoj FinTechu tím, že poskytují empirické důkazy a fungují v rámci širší strategie nebo souboru iniciativ.*“¹⁰

1.2 Fungování regulatorního sandboxu

Přestože se jednotlivé modely regulatorních sandboxů liší, lze vyzorovat některé společné znaky. Například proces účasti je u většiny modelů víceméně obdobný a dá se rozdělit na 4 základní fáze. Tyto 4 fáze jsem definovala na základě syntézy informací dostupných ze Zprávy ESAs, Studie Generálního ředitelství pro vnitřní politiky - Regulatorní Sandboxy a inovační huby pro FinTech, dopad na inovace, finanční stabilitu a sbližování dohledu ze září 2020¹¹ (dále jen „Studie DG IPOL“), dále z konkrétních úprav institutu regulatorního sandboxu ve vybraných státech, kterým se blíže věnuji v kapitole 3, a dalších odborných publikací.¹²

8 Ibid., str. 5

9 Ibid., str. 16

10 APPAYA, Sharmista, HAJI Mahjabeen. For Years and Counting: What We've Learned From Regulatory Sandboxes [online]. Washington, DC: World Bank Group, 2020 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://blogs.worldbank.org/psd/four-years-and-counting-what-weve-learned-regulatory-sandboxes>

11 PARENTI, Radostina. Regulatory Sandboxes and Innovation Hubs for FinTech. Study Requested by the ECON committee [online studie]. V Bruselu: Evropský parlament, 2020 [cit. 2022-12-04]. ISBN 978-92-846-7139-7;

12 Srovnání JENIK, Ivo, LAUER, Kate. Working Paper. Regulatory Sandboxes and Financial Inclusion [online]. Washington, DC: CGAP Publication, 2017 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.cgap.org/sites/default/files/Working-Paper-Regulatory-Sandboxes-Oct-2017.pdf>; APPAYA, Sharmista, HAJI Mahjabeen op. cit. sub. 9; a FINNOVATING LAB GROUP, S.L. Legal Notice and general conditions of use. Finnovating [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://finnovating.com/legal-notice-and-general-conditions-of-use/>

1.2.1 Podání žádosti

Celý proces účasti v regulatorním sandboxu začíná tím, že společnost nabízející inovativní finanční službu, k jejímuž provozu je zapotřebí příslušná licence, podá žádost o účast v regulatorním sandboxu. Žádost se podává u příslušného orgánu, který regulatorní sandbox zřizuje, tedy u orgánu, který má na starosti dohled nad finančními trhy a licencování finančních služeb. Tento orgán pak žádost posuzuje podle veřejně dostupných, předem stanovených, transparentních kritérií a následně rozhodne o účasti zájemce v sandboxu. Obecně lze říci, že mezi kritérii se nejčastěji objevuje: inovativnost produktu, existence přímých nebo nepřímých benefitů pro zákazníky, potřeba testování v regulatorním sandboxu (např. proto, že není snadné tento produkt zařadit do stávajícího regulatorního rámce, neexistuje žádná alternativa, která by umožňovala dosáhnout cíle testování v reálném prostředí atd.) nebo připravenost produktu k testování (zda je tedy produkt technicky připravený, zda má jeho poskytovatel vypracovanou obchodní strategii nebo plán řízení rizik atd.). U některých sandboxů je možné podávat přihlášku kdykoliv, takže testování probíhá kontinuálně. U jiných jsou předem vymezené časové úseky (někdy označované jako kohorty), kdy je možné přihlášku podat a následně začíná testování všech zájemců vybraných v rámci jedné kohorty ve stejnou chvíli.

1.2.2 Příprava

Druhou fází je příprava, kdy již vybraný účastník vstupuje do dialogu s dohledovým orgánem a zahajuje tím vzájemnou spolupráci. V návaznosti na detailní představení produktu účastníkem a po vzájemné diskuzi určí dohledový orgán, na základě individuálního posouzení, specifické testovací parametry nebo provozní požadavky. Tyto parametry se přizpůsobí na míru pro testovaný produkt tak, aby reflektovaly případná specifická rizika, která může testovaný produkt přinášet (účastník musí například prokázat, že má připravené procesy kontroly a řízení rizik, stanoví se povinnost zintenzivněného reportingu atd.). Tyto individuální testovací parametry jsou následně shrnuty v tzv. testovacím plánu, na kterém svým podpisem stvrzují jak účastník, tak dohledový orgán, konkrétní podobu a průběh testování. Kromě testovacích parametrů může testovací plán obsahovat i tzv. exit plán (plán toho, co nastane po ukončení testování, tedy zda bude moci projekt dále fungovat nebo bude muset získat standardní licenci, co to znamená pro jeho zákazníky a jak s nimi bude naloženo), rámec pro hodnocení úspěšnosti testování (stanovení různých měřítek, podle kterých bude jak v průběhu, tak po skončení hodnoceno, na kolik testování naplnilo očekávané cíle) nebo vhodná opatření pro odškodnění spotřebitelů, pokud by v důsledku testování utrpěli újmu.

Dohledový orgán může dále též uložit některá omezení nebo restriktce (např. maximální počet zákazníků, možnost nabízet produkt jen určitému typu klientů apod.) nebo detailněji určit, jak bude probíhat dialog v průběhu testování (např. jak často a jaké informace bude účastník dohledovému orgánu hlásit, jakými kanály bude probíhat vzájemná komunikace atd.) Účastník může být povinen komunikovat také s dalšími příslušnými orgány a hlásit jim průběh testování jako např. s orgánem pro ochranu osobních údajů nebo pro ochranu spotřebitelů. V testovacím plánu může být také stanoveno, jak má účastník vhodně komunikovat se zákazníky, jako například o čem všem je musí poučit (např. ochrana osobních údajů). Testovací parametry, omezení nebo testovací plán budou detailněji rozebrány v nadcházející kapitole.

1.2.3 Testování

Po vypracování a schválení testovacího plánu na míru a stanovení vhodných omezení nebo jiných ochranných opatření, přichází na řadu samotné testování, tedy klíčová fáze celého procesu. Doba testování se u jednotlivých modelů regulačních sandboxů liší, ale obecně se pohybuje mezi několika měsíci (2) až do 2 let. V průběhu testování tak účastník testuje svůj produkt v reálném prostředí, tedy na reálných zákaznících v rámci dohodnutých parametrů, a kompetentní dohledový orgán tento proces monitoruje a analyzuje. Účastník je s dohledovým orgánem v úzkém kontaktu, hlásí předem dohodnuté náležitosti a pravidelně se společně schází a diskutují průběh testování. Dohledový orgán tak poskytuje účastníku intenzivnější interakci než při výkonu běžného dohledu, od čehož očekává lepší porozumění technické stránky účastníkového produktu a případných rizik, které toto inovativní řešení může přinášet. Zároveň platí, že při porušení v testovacím plánu předem stanovených podmínek testování, které by mohlo například způsobit újmu spotřebiteli, mohou být přijata příslušná opatření v oblasti dohledu nebo vymáhání práva. Těm by mělo předcházet varování dohledového orgánu vyžadující okamžité nápravné opatření. Pokud by tak účastník neučinil odpovídajícím způsobem, může dohledový orgán třeba uložit pokutu nebo v nejzazším případě přímo ukončit testování. Testování může být v některých případech ukončeno i na žádost účastníka, pokud tak bylo dopředu dohodnuto.

1.2.4 Hodnocení

Po ukončení testování jsou následně výsledky testování přezkoumávány a hodnoceny. Většinou účastník předloží příslušnému orgánu závěrečnou zprávu obsahující veškerá relevantní data o průběhu testování. Na základě této zprávy a předem stanoveného rámce pak dohledový orgán může zhodnotit úspěšnost testování a zpracovat vlastní zprávu o získaných poznatcích a zkušenostech a o tom, jak jich bude využito k zlepšení regulace či výkonu dohledu. Často jsou

tyto zprávy dohledovými orgány také zveřejňovány, aby k těmto informacím měly přístup i ostatní subjekty na finančním trhu a zmenšovala se tak informační asymetrie. O potenciálních problematických aspektech regulatorního sandboxu pro hospodářskou soutěž bude řeč ještě dále v této kapitole. Kromě hodnocení úspěšnosti projektu je také zásadní dobře nastavit a následně provést proces účastníkového opouštění regulatorního sandboxu. Dohledový orgán má nastavená pro tuto situaci vlastní pravidla, která jsou případně ještě předem konkretizována v testovacím plánu. Různé modely regulatorních sandboxů zaujímají po skončení testování k účastníkům různé postoje, které závisí také na tom, zda již účastník musel pro samotné testování získat nějaký typ licence (buď dočasnou, sandboxovou nebo přímo plnohodnotnou) či nikoliv. Některé země totiž po úspěšném ukončení testování udělují účastníkům automaticky přímo plnohodnotné licence, protože se již „osvědčili“ v sandboxu. V jiných zemích pouze odpadnou příslušná omezení od jinak plnohodnotné licence, kterou účastník musel získat v rámci přípravné fáze. V dalších zemích pak dohledový orgán nabízí účastníkům možnost zrychleného a zjednodušeného licenčního řízení, neboť již v průběhu testování získal o produktu podstatné informace a mohl zhodnotit jeho fungování. A v některých zemích nevyvolává ukončení účasti pro účastníka jednoduše žádné další účinky. Ve třetí kapitole bude následně demonstrováno, jak konkrétně tuto situaci řeší některé evropské země.

1.3 Přínosy zřízení regulatorního sandboxu

Regulatorní sandboxy se staly populárním nástrojem podpory inovací po celém světě. K listopadu 2020 jich bylo globálně v provozu 73¹³. Aktuálnější číslo bohužel není dostupné, ale bude jistě mnohem vyšší, neboť například jen z EU nejsou zahrnuty nové sandboxy v Rakousku, Itálii, Slovensku, Španělsku nebo Maďarsku. Jde tedy o poměrně rozšířený institut, který nabízí mnoho benefitů, pro které si získává svou oblibu. Výhody nelze samozřejmě vyjmenovat taxativním výčtem, pro jejich ilustraci ale vypíchnu některé nejčastěji zmiňované a dle mého názoru nejdůležitější, a to sice rozdělené dle skupin stakeholderů, kteří z těchto výhod nejvíce těží. Podobně jako v kapitole 1.2. jsem i v této kapitole při demonstraci výhod zřízení regulatorního sandboxu čerpala informace ze Zprávy ESAs, Studie DG IPOL, konkrétních úprav institutu regulatorního sandboxu ve vybraných státech a dalších odborných publikací.

13 WORLD BANK GROUP. Key Data from Regulatory Sandboxes across the Globe. The World Bank [online]. [cit. 2022-19-06]. Dostupné z: https://www.worldbank.org/en/topic/fintech/brief/key-data-from-regulatory-sandboxes-across-the-globe?fbclid=IwAR02SUQNqimwuQVeg9Ipdu_BpvWKxA6Rn2P-v02fk6MOBX-U3BUeYPJc2ko

1.3.1 Přínosy pro regulátory a dohledové orgány

- *Lepší pochopení testovaných produktů* – regulátor a dohledový orgán získají mnohem lepší vhled do provozní reality inovativních společností a hlubší porozumění testovaným produktům a jejich technologickým řešením. Toho docílí nejen na základě intenzivního dialogu, ale i díky možnosti sledovat testovaný produkt přímo při interakci se zákazníky na trhu Příslušné úřady tak získají více informací o finančních inovacích, a to hlavně o rizicích a příležitostech, které představují.
- *Informovanější výkon dohledu a monitoring trhu* – na základě získaných poznatků a zkušeností pak příslušné orgány mohou zefektivnit a zkvalitnit výkon dohledu. Kromě toho získávají dohledové orgány také možnost důkladněji monitorovat trh jako celek, jeho vývoj nebo nově se objevující trendy.
- *Kvalitnější regulatorní rámec pro inovace* – znalosti a zkušenosti získané z testování mohou být použity jako zpětná vazba pro regulátory, na jejímž základě mohou při tvorbě regulace lépe reflektovat specifika inovativních finančních produktů a služeb. Příslušné orgány získávají také možnost podrobně analyzovat vliv nového produktu na ochranu spotřebitele, finanční stabilitu trhu nebo hospodářskou soutěž a jeho souladnost s relevantní regulací. Tyto získané znalosti lze následně využít k aktualizaci politik v oblasti regulace a dohledu. Regulátoři mohou zároveň lépe porozumět s tím spojeným rizikům a efektivněji vytvářet mechanismy, kterými jim lze předcházet. Díky tomuto vhledu mohou regulátoři následně spolupracovat s poskytovateli finančních služeb a při utváření regulace lépe reflektovat jejich provozní realitu a usilovat o nalezení společného nejlepšího řešení, které bude podporovat inovace, nebude inovátory zatěžovat přílišnou regulací, nebude stanovovat nedůvodné regulatorní překážky pro rozvoj inovací, ale zároveň zajistí důslednou ochranu uživatele, stability finančního trhu a dalších zákonem chráněných zájmů.
- *Užší a interaktivnější vztah mezi poskytovatelem finančních služeb a dohledovým orgánem* – povaha vzájemného vztahu se v regulatorním sandboxu změní. Ze spíše formální a rigidní komunikace se stane otevřený a aktivní dialog, který umožňuje účastníkům sandboxu lepší orientaci v regulaci a v licenčním procesu. Sandbox je tedy pro dohledové orgány strukturovaným procesem k posílení interakce se zástupci trhu.
- *Formální právní rámec, který umožňuje bezpečné „live“ testování* – „ohrazené“, formálně vymezené prostředí regulatorního sandboxu umožňuje příslušným orgánům, jak bylo zmíněno výše, nejen z blízkosti sledovat vývoj určitého produktu, služby nebo obchodního modelu, ale také ovlivnit a řídit jeho

implementaci na trh. Dohledový orgán totiž může podněcovat úpravy obchodního modelu společnosti na základě své zpětné vazby, případně zpětné vazby od zákazníků.

1.3.2 Přínosy pro poskytovatele inovativních finančních služeb

- *Příležitost otestovat svůj produkt* – účastníci regulatorního sandboxu mají jedinečnou možnost vyzkoušet svůj produkt nebo službu na reálném trhu, tedy s reálnými zákazníky. Mohou tak začít získávat zpětnou vazbu, na jejímž základě mohou případně svůj produkt upravit před tím, než se rozhodnou pro plné uvedení na trh. Díky tomu lze výrazně zkrátit vývojovou fázi, urychlit uvedení finálního produktu na trh a snížit tím náklady na vývoj a vstup na trh.
- *Lepší pochopení regulatorních pravidel a očekávání* – podniky v průběhu přípravy a účasti v sandboxu obecně získávají hlubší znalosti o očekáváních a postupech dohledu, zejména o aplikovatelnosti stávajícího regulatorního rámce na inovativní obchodní modely, produkty a služby, a to skrze aktivní vedení a poradenství dohledového orgánu. Zájemce o účast v sandboxu získává přímý přístup k regulátorovi a dohledovému orgánu, a může tak specializovaným odborníkům klást všechny potřebné otázky. Tím se zásadně zlepšuje jeho orientace v regulaci a připravenost na výkon dohledu po opuštění sandboxu. Zveřejňování výsledků testování navíc následně umožňuje ostatním společnostem vyvíjet své produkty, služby nebo obchodní modely v souladu s předpisy a vyhnout se tak pozdějším potenciálním právním nejasnostem.
- *Usnadnění vstupu firem na trh* – doba potřebná k uvedení produktů na trh a s tím související náklady (zejména na compliance) se díky účasti v regulatorním sandboxu významně snižují, a to zejména díky zefektivnění procesu udělování licencí nebo povolení a snížení právní nejistoty pro účastníky trhu. Regulatorní sandbox tak umožňuje snižovat překážky pro vstup na trh čímž dělá tak trh inkluzivnější pro zejména inovativní start-upy, které často na tento proces nemají dostatečné finanční zdroje a pro které jsou vysoké vstupní překážky bariérou, kterou ne vždy dokáží překonat.
- *Zlepšení přístupu k financování* – testování v sandboxu může účastníkům pomoci zlepšit interakci s potenciálními investory, jelikož přijetím do něj vyřeší problémy s orientací a přizpůsobením se regulaci, což v očích investora významně snižuje nejistotu a náklady, které v této oblasti očekává. To může pro účastníky znamenat snazší

přístup k financování. Výzkumy ukazují¹⁴, že u firem, které vstoupily do sandboxu, došlo po vstupu k významnému nárůstu získaného kapitálu, a to o 15 % ve srovnání s firmami, které do sandboxu nevstoupily. Pravděpodobnost získání kapitálu se u těchto firem pak zvýšila o 50 %.¹⁵

1.3.3 Přínosy pro finanční sektor a ekonomiku země

- *Širší nabídka služeb a větší konkurence* – regulatorní sandboxy snižují bariéry pro vstup inovativních produktů na trh, díky čemuž přirozeně dochází ke zvyšování nabídky FinTech produktů. Na trh se totiž mohou dostávat i nové společnosti, které by se tam kvůli vysokým překážkám pro vstup (např. finanční náročnost spojená se získáním licence) nemusely bez sandboxu dostat. Větší konkurence pak vytváří tlak na zkvalitňování a rozšiřování nabídky dostupných služeb a produktů. Skrze tento proces zároveň dochází ke snižování cen, což je nepochybně v zájmu uživatelů finančních služeb.
- *Nástroj podpory inovací ve finančním sektoru* – zřízení regulatorního sandboxu, stejně tak jako ostatních inovačních facilitátorů, signalizuje otevřenost země, regulátora a dohledového orgánu vůči inovacím a technologickému vývoji a jejich podporu. To může napomoci přilákat zahraniční investory a kapitál na finanční trh. Rozvinutý finanční trh nasycený inovativními společnostmi pak zemi zvyšuje konkurenceschopnost na mezinárodní úrovni a dělá ji více přitažlivou na právní, hospodářské a investiční úrovni.
- *Podpora sektoru s vysokou přidanou hodnotou* – ekonomika státu může rozhodně těžit nejen z rozvoje FinTechu, ale i z růstu finančního sektoru jako celku, protože se jedná o sektor s vysokou přidanou hodnotou, který se výrazně podílí na růstu DPH a který vytváří mnoho kvalifikovaných pracovních míst.
- *Podpora finanční a digitální inkluze* – zvýšení konkurence a snížení nákladů pro vstup na trh v důsledku založení sandboxu mohou spolu se zapojením inovativních technologií napomoci řešit potřeby vyloučených a nedostatečně obsluhovaných

14 CORNELLI, Giulio, DOERR, Sebastian, GAMBARCOSTA, Leonardo, a MERROUCHE, Ouarda. Inside the Regulatory Sandbox: Effects on Fintech Funding. Centre for Economic Policy Research [online]. roč. 2020, č. DP15502. Rochester, NY: SSRN, 2020 [cit. 2022-05-05]. str. 32. Dostupné z: <https://www.bis.org/publ/work901.pdf>

15 „Nejméně 40 % všech firem, které dokončily testování v první kohortě obdržely investici během nebo následně po skončení testování v sandboxu“ (FINANCIAL CONDUCT AUTHORITY. Regulatory Sandbox Lessons Learned Report [online]. Londýn: Financial Conduct Authority, 2017 [cit. 2022-05-05]. str. 6. Dostupné z: <https://www.fca.org.uk/publication/research-and-data/regulatory-sandbox-lessons-learned-report.pdf>)

segmentů zákazníků a nabízet jim víceméně ziskově i produkty s nízkou marží.¹⁶ Tyto segmenty, například rozptýlené obyvatelstvo v odlehlých oblastech, totiž nebývají z důvodu nízké ziskovosti tak hustě obsluhovány. V důsledku výše zmíněných faktorů a větší provozní efektivity spojené s užíváním inovativních technologií, by se ale na trhu mohly začít objevovat nové, cenově dostupné produkty, které by jinak pro svou nedostatečnou ziskovost například nezískali dostatek finančních zdrojů pro implementaci svého produktu na trh. Tlak konkurence by pak navíc mohl přimět i zavedené poskytovatele služeb, aby se více zaměřili na segmenty trhu, které dosud neobsluhovaly.

1.4 Rizika

Provoz regulatorního sandboxu s sebou ovšem může přinášet i různá rizika, která je vhodné mít na paměti při jeho zřizování a snažit se o jejich eliminaci. Syntézou zdrojů zmíněných v předchozí subkapitole jsem dospěla k několika nejčastěji se objevujícím. Ke každému potenciálnímu riziku jsem pak vždy nabídla ještě možná opatření, jak se ho buď úplně vyvarovat nebo ho alespoň částečně minimalizovat.

- *Potenciál vytvoření nerovných podmínek na trhu* – z kapacitních důvodů sandboxy umožňují účast pouze omezenému počtu subjektů, které tím získávají znatelnou konkurenční výhodu díky individualizovanému intenzivnímu kontaktu s dohledovým orgánem. Na základě toho může docházet k vytváření „dvoukolejnosti“ dohledového přístupu k účastníkům v sandboxu a k ostatním. Účastníci sandboxu také mohou získat možnost uvést své produkty na trh v kratším čase a za menší náklady než účastníci standardního licenčního řízení. Je proto nezbytné při vytváření sandboxu správně nastavit podmínky pro přijetí, aby účast v něm jeho účastníkům nepřinášela neférovou konkurenční výhodu a neohrožovala hospodářskou soutěž. Toho lze docílit tak, že účast v sandboxu bude umožněna co možná nejvyššímu počtu žadatelů a na benefity s tím spojené tak dosáhne co nejvíce subjektů, které splní kritéria pro přijetí. Ta by měla být za všech okolností stanovena jasně a transparentně, přičemž v ideálním případě by měla být diskreční pravomoc subjektu, který o účasti zájemců rozhoduje, minimalizována.¹⁷

¹⁶ JENIK, Ivo, LAUER, Kate, op. cit. sub. 9, str. 5.

¹⁷ Srovnání EUROPEAN SECURITIES AND MARKETS AUTHORITY, EUROPEAN BANKING AUTHORITY a EUROPEAN INSURANCE AND OCCUPATIONAL PENSIONS AUTHORITY, op. cit. sub. 8, str. 35-36 a JENIK, Ivo, LAUER, Kate, op. cit. sub. 9, str. 4-6

Nejspravedlivějším přístupem pak je, že splní-li žadatel všechny stanovené podmínky, bude vybrán. Takové nastavení totiž může eliminovat roli např. rychlosti (např. pokud by byl upřednostňováni žadatelé, kteří podají přihlášku první) nebo náhody (např. pokud by účastníci byli náhodně losováni). Snížení diskreční pravomoci také minimalizuje prostor pro korupci. Vágně nastavená kritéria pro vstup také dávají větší prostor pro předpojatost dohledového orgánu. Výběrový proces by tedy měl být transparentní a měl by zajišťovat, aby odmítnutí zájemci měli možnost rozhodnutí o nepřijetí do sandboxu zpochybnit a požadovat jeho přezkum. Pro zachování rovných podmínek je následně důležité i to, aby dohledový orgán zveřejňoval získaná data, závěry, zkušenosti nebo rady (např. o použitelnosti konkrétního právního nástroje EU na inovativní službu) a zpřístupňoval je pro široké spektrum účastníků finančního trhu. Ti z nich pak mohou vycházet třeba při tvorbě svých produktů a usnadnit si tak orientaci v příslušné regulaci.¹⁸ Zároveň je vhodné zajistit, že produkt nestráví v sandboxu delší dobu, než je nezbytně nutné pro jeho testování a po úspěšném exitu bude podléhat stejnému regulatornímu a dohledovému standardu jako ostatní poskytovatelé finančních služeb, kteří se sandboxu neúčastnili.

- *Testovaný produkt je vnímán jako schválený či podporovaný* – v některých případech se může stát, že pokud je produkt přijat k testování do sandboxu, může to u zákazníků či trhu vyvolávat představu jakéhosi schválení nebo podpory tohoto produktu dohledovým orgánem. Tento dojem může následně vyvolávat jakési přednostní postavení produktu na trhu nebo například přednostní přístup k financování. Pro tyto účely bývá tedy doporučováno, aby se proti tomuto dohledové orgány transparentně a jasně vymezily a například na svých webových stránkách komunikovaly, že přijetí účastníka k testování není projevem podpory pro tento produkt, ale pouze okolností, že produkt naplnil všechny regulatorní povinnosti nezbytné pro vstup do sandboxu. Častým elementem v tomto ohledu bývá také nastavení určitých pravidel komunikace a marketingu pro testované subjekty tak, aby například nesměly v rámci své vlastní propagace komunikovat, že přijetím do sandboxu získávají jakousi výhodu nebo přednostní postavení nebo že přijetí znamená speciální podporu.¹⁹

18 EUROPEAN SECURITIES AND MARKETS AUTHORITY, EUROPEAN BANKING AUTHORITY a EUROPEAN INSURANCE AND OCCUPATIONAL PENSIONS AUTHORITY, op. cit. sub. 8, str. 36

19 Ibid., str. 35

- *Právní odpovědnost za testování* – pokud není právní rámec pro regulatorní sandbox dostatečně vyjasněný, může zavádět pochybnostem ohledně odpovědnosti za škody vzniklé v průběhu testování nebo v jeho důsledku (tedy právní riziko pro příslušný orgán v případě, že by spotřebitelé utrpěli újmu v důsledku služeb poskytovaných v rámci účasti v regulatorním sandboxu)²⁰. Základním předpokladem v tomto kontextu je nastavení mechanismů zpřístupňování informací spotřebitelům. Toho lze docílit třeba skrze zavedení záruk, že si je spotřebitel vědom rizik, které testovaný produkt může přinášet a že svá rozhodnutí činí informovaně. V případě sandboxu by pak zveřejňování informací zákazníkům mělo podléhat vyššímu standardu než v rámci běžné finanční regulace, a to kvůli potenciálně vyšším rizikům. Významnou roli pak hraje i komunikace ze strany regulátora a dohledového orgánu, který se může například na svých webových stránkách vymežit, že testovaný produkt nikterak nepodporuje a nenese za testování žádnou odpovědnost, ale pouze monitoruje testování v souladu s parametry testu. Druhým hlavním předpokladem jsou pak efektivně nastavené nejen mechanismy řízení a zmírnění rizik, ale i odpovědnostní a kompenzační mechanismy vůči zákazníkům.²¹
- *Rizika pro ochranu spotřebitele nebo finanční stability* – jedním z nejčastěji skloňovaných a nejvíce očividným a závažným rizikem, které bývá s provozem regulatorních sandboxů spojováno, je obava, že umožnění testování nových inovativních produktů ohrozí spotřebitele nebo finanční stabilitu. Vysvětlení je pak takové, že dohledový orgán upřednostní rozvoj inovací a umožní snížení úrovně zavedených záruk na ochranu těchto zájmů. Regulatorní sandboxy by proto měly být koncipovány tak, aby tomuto předcházely a minimalizovaly ústupky obezřetnostní regulaci.²²
- *Nákladný provoz* – regulátoři a dohledové orgány se mohou někdy setkávat s problémem nedostatečné personální kapacity nebo finančních prostředků, případně zdrojů obecně, a mohou tak být ve své činnosti přehlčeni. Je pochopitelné, že zdroje a kapacity jsou vždy omezené a že v určitých případech by zřízení regulatorního sandboxu z těchto důvodů nebylo možné. Jeho provoz totiž může být nákladný. Pokud by byl přece jen v takovém případě sandbox zřízen, mohlo by dojít

20 Ibid., str. 35

21 Ibid., str. 35-36

22 PARENTI, Radostina, op. cit. sub. 9, str. 25.

k tomu, že by pozornost dohledového orgánu byla odvedena od standardního výkonu dohledu (což by mohlo vyústit ve snížení jeho kvality), případně od komplexnějších inovačních politik a přístupů. Pokud je tedy sandbox zřizován a jsou k tomu dostupné dostatečné prostředky, je efektivnější pro jeho provoz vyčlenit speciální pracovníky, jejichž náplní práce by byly pouze záležitosti spojené se sandboxem (nemusí se jednat o početné oddělení, v některých konkrétních případech se jedná pouze o nízké jednotky „sandboxových“ pracovníků).²³ Pokud jsou totiž tyto pracovní úkoly přidány stávajícím zaměstnancům nad rámec jejich běžných pracovních úkolů, může dojít k tomu, že budou přetížení, což může ohrozit kvalitu obou (původních i nových) pracovních úkolů.²⁴

- „*Industry capture*“ – tedy obava, že by se dohledové orgány staly příliš příznivě nakloněné FinTechu na úkor například tradičních poskytovatelů finančních služeb a vystupovaly by vůči FinTechu příliš vstřícně, se stává intenzivnější při zřízení sandboxu, a to hlavně kvůli zesílenému kontaktu dohledového orgánu s FinTech společnostmi²⁵. Dohledový orgán je tak vystaven pouze jedné perspektivě, přičemž pokud se toto nesnaží proaktivně vyvážit kontaktem s jinými zástupci trhu, mohl by například začít upozadovat zájmy spotřebitelů nebo tradičních poskytovatelů finančních služeb. Se všemi účastníky trhu by mělo být zacházeno stejně, a to bez ohledu na jimi nabízený produkt nebo tržní sílu. Žádný účastník trhu by neměl protežován nebo naopak diskriminován. Dohledový orgán by při všech svých aktivitách měl zachovat objektivitu a racionalitu²⁶ a usilovat o komunikaci se širokým spektrem stakeholderů a reflexi jejich zkušeností a potřeb.

1.5 Regulatorní sandboxy jinde než ve finančních službách

Kromě sandboxů ve finančních službách jsou sandboxy zřizovány také v jiných sektorech a na jiných trzích. Společným jmenovatelem níže zmíněných příkladů je, že se jedná o velmi komplexně regulovaná odvětví, ve kterých mohou regulatorní sandboxy výrazně napomoci

23 PANTING, Raquel, Ramírez, zaměstnankyně oddělení strategie a inovací – Fintech a kybernetická bezpečnost u Generálního ředitelství pro strategickou politiku a mezinárodní záležitosti (Španělsko) [ústní sdělení]. Praha, 14. prosince 2021

24 JENIK, Ivo, LAUER, Kate, op. cit. sub. 9, str. 5 a PARENTI, Radostina, op. cit. sub. 9, str. 25

25 PARENTI, Radostina, op. cit. sub. 9, str. 26

26 Ibid., str. 39

s vyjasněním pravidel a v konečném důsledku poskytnout kýženou právní jistotu pro nové inovativní produkty a služby na trhu.

Velmi zajímavým počinem je rozhodně Digitální sandbox²⁷ provozovaný britským úřadem pro dohled nad finančním trhem Financial Conduct Authority (dále jen „FCA“)²⁸ a městem Londýn, jehož hlavní misí je: „vybudovat virtuální ekosystém, v němž mohou technologické společnosti vyvíjet a pilotovat produkty reagující na problémy v určitém odvětví a získávat cílenou podporu ze strany finančních a odborných služeb, regulatorních orgánů, poskytovatelů dat a investiční komunity.“²⁹ K tomuto účelu pak digitální sandbox nabízí funkcionality jako např. přístup k syntetickým datům (transakční bankovní data, údaje o úvěrech pro malé a střední podniky a účty zákazníků), ověřování prototypů technologických řešení, API rozhraní, integrované vývojové prostředí, platformu pro spolupráci, která vytváří ekosystém klíčových organizací (zavedené subjekty, akademická obec, vládní orgány, investoři) nebo třeba možnost pro regulátory nebo jiné zainteresované subjekty sledovat průběh testování a získávat tak poznatky pro tvorbu regulatorních politik.³⁰ FCA provozuje zároveň i regulatorní sandbox³¹ (založen jako první v Evropě), takže tyto dva sandboxy fungují ve vzájemné součinnosti, přičemž ale každý nabízí rozdílné služby a zaměřuje se na jiné vývojové fáze produktu.³² Digitální sandbox nabízí prostředí, kde firmy své produkty vyvíjí, kdežto regulatorní sandbox umožňuje už hotový produkt testovat na skutečných zákaznících v reálném tržním prostředí. Vzhledem k tomu, že trend open finance a obecně posílení role sdílení dat ve finančních službách je pravděpodobně dalším vývojovým stádiem FinTechu, může být existence obou sandboxů ideálním zefektivněním FinTechového ekosystému. Právní rámec a úvahy o open finance ovšem nejsou předmětem této práce.

27 THE STATIONERY OFFICE LIMITED. Úvodní stránka. Digital Sandbox Pilot [online]. [cit. 2022-19-05]. Dostupné z: <https://www.digitalsandboxpilot.co.uk>

28 THE STATIONERY OFFICE LIMITED. . Úvodní stránka. Financial Conduct Authority [online]. Copyright © 2022 FCA. All rights reserved. [cit. 2022-19-05]. Dostupné z: <https://www.fca.org.uk/>

29 THE STATIONERY OFFICE LIMITED. FAQs. Digital Sandbox Pilot [online]. [cit. 2022-19-05]. Dostupné z: <https://www.digitalsandboxpilot.co.uk/faqs>

30 Ibid.

31 THE STATIONERY OFFICE LIMITED. . Regulatory Sandbox. Financial Conduct Authority [online]. Copyright © 2022 FCA. All rights reserved. [cit. 2022-19-05]. Dostupné z: <https://www.fca.org.uk/firms/innovation/regulatory-sandbox>

32 Ve Velké Británii se sandboxy zdají být oblíbeným institutem a v březnu 2021 se k finančnímu a datovému připojil také sandbox pro služby spojené s poskytováním elektřiny nebo plynu provozovaný vládním regulátorem pro trhy elektřiny a plynu Ofgem viz OFGEM. Regulatory Sandbox Repository. Ofgem [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.ofgem.gov.uk/publications/regulatory-sandbox-repository>

Novým trendem jsou i tzv. blockchainové sandboxy, přičemž jeden takový provozuje Litevská banka³³: „LBChain je první blockchainový sandbox svého druhu na světě, který vyvinul regulátor finančního trhu. Spojuje regulatorní a technologickou infrastrukturu a zároveň umožňuje účastníkům trhu testovat jejich obchodní řešení v kontrolovaném prostředí. Platforma je zaměřena na uspokojování klíčových potřeb FinTech společností a start-upů a poskytuje jim možnost získávat nové znalosti, provádět výzkum zaměřený na blockchain, testovat a přizpůsobovat služby založené na blockchainu a také nabízet pokročilé inovace svým klientům.“³⁴ Jako příklady testovaných služeb na bázi blockchainu pak webová stránka uvádí třeba řešení KYC pro zajištění souladu s předpisy AML, přeshraniční platby, smart kontrakty pro faktoring, řešení pro mobilní pokladny a platební karty, platformy pro obchodování s nekótovanými akciemi, crowdfundingové platformy, nebo platební tokeny.³⁵ Zajímavým příkladem je také projekt francouzského úřadu pro ochranu osobních údajů Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (Národní komise pro informatiku a svobodu) (dále jen „CNIL“)³⁶, a to sice regulatorní sandbox zaměřený na ochranu osobních údajů, v rámci kterého jsou poskytovatelé testovaných produktů v úzkém dialogu s dohledovým orgánem, který jim pomáhá navrhnout a implementovat řešení na ochranu osobních údajů na míru. Ve své první kohortě po zřízení v roce 2021 se zaměřil na projekty z oblasti zdravotnictví, které zpracovávají osobní údaje. „Tři projekty budou vybrány na základě následujících kritérií: (1) řešení problému veřejného zdraví; (2) řešení nových otázek ochrany údajů; a (3) vyčlenění zdrojů na implementaci doporučení CNIL vypracovaných během sandboxu. Vítány jsou zejména projekty týkající se telezdraví, přístupu k výzkumným údajům, sdílení údajů mezi zdravotnickými pracovníky nebo projekty zahrnující umělou inteligenci.“³⁷ Dalším příkladem sandboxu mimo finanční služby je norská iniciativa místního úřadu pro ochranu dat Datatilsynet, který v roce 2020 oznámil založení sandboxu pro testování odpovědné AI, která funguje v souladu s regulací ochrany osobních údajů a soukromí. „Cílem této iniciativy je podpořit vývoj inovativních řešení umělé inteligence, která jsou etická

33 THE BANK OF LITHUANIA. LBChain. Lietuvos bankas. Eurosistema [online]. [cit. dne 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.lb.lt/en/lbchain>

34 Ibid.

35 Ibid.

36 CNIL. Un «bac à sable» RGPD pour accompagner des projets innovants dans le domaine de la santé numérique [GDPR sandbox na podporu inovativních projektů v oblasti digitálního zdraví] [online]. Paříž: CNIL, 2021 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.cnil.fr/fr/un-bac-sable-rgpd-pour-accompagner-des-projets-innovants-dans-le-domaine-de-la-sante-numerique>

37 KURTH, Hunton Andrews. Regulatory Sandboxes are Gaining Traction with European Data Protection Authorities. Hunton Privacy Blog [online]. Richmond, VA: Hunton Andrews Kurth LLP, 2021 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.huntonprivacyblog.com/2021/02/25/regulatory-sandboxes-are-gaining-traction-with-european-data-protection-authorities/>

a odpovědná. Pomůže také organizacím zavádět řešení pro ochranu soukromí již od návrhu a umožní dodržování obecného nařízení EU o ochraně osobních údajů („GDPR“ pozn. autora). Datatilsynet hodlá využít poznatky a zkušenosti vyplývající z projektů sandboxu k dalšímu rozvoji vlastních kompetencí v této oblasti a k vypracování relevantních pokynů pro organizace zavádějící AI.“³⁸

Okrajem lze také zmínit, že Evropská unie nad rámec podpory zřizování sandboxů v členských státech přichází také s vlastní obdobou sandboxu, a to sice s návrhem Nařízení o pilotním režimu pro tržní infrastruktury vedené na technologii sdíleného registru³⁹, který upravuje režim, v rámci kterého se žadatel může ucházet o udělení výjimky z určitých pravidel, která představují překážku v používání technologie distribuovaného registru v rámci finančních produktů. Jsou-li splněny všechny požadavky, může příslušný vnitrostátní orgán až na šest let udělit zvláštní povolení, a to včetně příslušných výjimek, které by platilo v rámci celé EU. Žádost by bylo možné zamítnout, pokud by bylo důvodné se domnívat, že by udělení v konkrétním případě představovalo hrozbu pro finanční stabilitu, ochranu investorů či integritu trhu, nebo pokud by žádost byla pokusem o obcházení stávajících požadavků. Tento pilotní režim je tedy podobně jako regulační sandbox postaven na myšlence dočasného prominutí regulačních povinností nebo snížení konkrétních regulačních nároků za účelem podpory implementace inovací. Evropská unie také podporuje zřizování regulačních sandboxů i v dalších oblastech. Příkladem může být plán Evropské komise ve spolupráci s Evropským blockchainovým partnerstvím představit pan-evropský blockchainový regulační sandbox, který bude stavět na dosavadních zkušenostech z projektů v European Blockchain Services Infrastructure⁴⁰ a poskytne tak prostor pro testování projektů zaměřených na digitální identitu, smart kontrakty a přenositelnost dat nejen na finančním trhu, ale i v dalších klíčových sektorech.

38 Ibid.

39 Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) o pilotním režimu pro tržní infrastruktury vedené na technologii sdíleného registru, COM(2020), 594 final.

40 EUROPEAN COMMISSION. European Blockchain Services Infrastructure. Shaping Europe's digital future [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-blockchain-services-infrastructure>

2 Právní aspekty regulatorních sandboxů v Evropské unii

2.1 Specifické režimy aplikace existující regulace

Regulatorní sandboxy v EU využívají různé specifické regulatorní úlevy nebo specifické režimy aplikace existující regulace, které jsou přizpůsobené účastníkům sandboxů. V jednotlivých členských státech se modely regulatorního sandboxu, tedy i povaha regulatorních úlev a způsob jejich poskytování, značně liší. Může jít o upuštění od určitých regulatorních požadavků nebo třeba jejich flexibilní uplatňování. Dohledové orgány pak v některých státech přímo zveřejňují seznamy požadavků, ze kterých lze v rámci účasti v sandboxu umožnit výjimku⁴¹ nebo pokyny upřesňující uplatňování diskreční pravomoci.⁴² Nejčastěji se pak pro tyto účely, v souladu s běžnou povolovací praxí, využívají nástroje proporcionality, které umožňují dohledovým orgánům v rámci své diskreční pravomoci zohlednit při rozhodování určité faktory jako například rizikový profil, velikost nebo komplexnost účastníků sandboxu a jejich produktů. Dohledové orgány pak mohou vyžadovat pouze přiměřené splnění požadavků například na procesy řízení nebo na systémy a kontroly. Některé evropské právní předpisy v oblasti finančních služeb přímo obsahují nástroje proporcionality. Uplatňovat princip flexibility a proporcionality tak dohledové orgány mohou i bez existence regulatorního sandboxu. Studie DG IPOL k tomu uvádí: „Tyto nástroje jsou k dispozici a příslušné orgány je využívají bez ohledu na to, zda mají či nemají inovační facilitátor. Průzkum orgánu ESMA z roku 2019 týkající se uplatňování "proporcionality" a "flexibility" při udělování licencí FinTech společnostem ukázal, že většina NCAs [National competent authorities (česky národní příslušné orgány), dále jen „NCAs“] považuje rámeček EU za dostatečně flexibilní, aby mohla uplatňovat požadavky pro licencování/povolování nově vznikajících FinTech obchodních modelů, produktů nebo služeb přiměřeným způsobem.“⁴³ Proporcionalita v evropských finančních předpisech bude analyzována detailněji v následující subkapitole. Posledním právním institutem, který dohledové orgány v regulatorních

41 Maďarsko – viz kapitola 3.3

42 Nizozemí – viz kapitola 3.5

43 PARENTI, Radostina, op. cit. sub. 9, str. 35.

sandboxech využívají, pak je upuštění od vymáhání, a to například skrze dopisy o nevymáhání.⁴⁴

V rámci sandboxu je pak flexibilní uplatňování některých požadavků kombinováno se specifickými parametry testování, které jsou ukládány účastníkům. Tyto parametry jsou určovány individuálně s ohledem na povahu testovaného produktu a případná rizika. Zároveň platí, že: „*V případě porušení parametrů testování může být testování zastaveno a mohou být přijata příslušná opatření v oblasti dohledu nebo vymáhání práva (nejzávažnějším důsledkem je odnětí povolení k výkonu příslušné regulované činnosti). Celkově lze říci, že uložení parametrů testování spolu s důsledným monitoringem ze strany příslušného orgánu umožňuje přiměřeným způsobem zmírnit rizika spojená s testováním.*“⁴⁵ Dalším institutem, který mohou dohledové orgány využít ke zmírnění rizik, je uložení různých konkrétní omezení, restrikcí nebo záruk v rámci svých pravomocí. Příkladem může být omezení počtu nebo typů zákazníků (například produkt smí využívat je profesionální investoři), omezení množství peněz, které mohou účastníci v testovaném produktu využít nebo naopak třeba posílení požadavků na náležitě zkušený personál a robustní IT systémy a posílení povinností souvisejících s větší transparentností (např. vhodný způsob zveřejnění rizik, kterým se zákazník při užívání testovaného produktu vystavuje) a povinností spojených s existencí kompenzačních mechanismů (v případě, že zákazník utrpí finanční újmu).

„*Společná zpráva evropských orgánů dohledu z roku 2019 dospěla k závěru, že v EU zavedené sandboxy " neznamenají neuplatňování regulatorních požadavků, které musí být uplatňovány v důsledku právních předpisů EU". Ani neumožňují vykonávat regulované činnosti bez povolení. Pokud společnost hodlá vykonávat regulované činnosti, bude muset takové povolení získat předtím, než přistoupí k testování.*“⁴⁶ U některých evropských sandboxů je ovšem sporné, zda účastníci opravdu získávají povolení ve smyslu klasické licence k poskytování finančních služeb (viz následující kapitola). V takových případech se dá říci, že účastníci

44 Jedním ze sandboxů, které tuto možnost nabízejí, je maltský sandbox. „Maltský úřad pro finanční služby se může uchýlit k vydání dopisů o nevymáhání v případě, že má za to, že v rámci daných okolností je nutné, aby finanční inovace fungovala. V takovém případě bude účastník povinen i) uvést, jakým způsobem jsou rizika zmírňována a (ii) ověřit, že provoz probíhá v rámci stanovených podmínek a že zjevné porušení není na újmu konečnému spotřebiteli. Pokud by se Maltský úřad pro finanční služby rozhodl takový regulatorní nástroj vydat, byly by v dopise jasně uvedeny postoje Maltského úřadu pro finanční služby a podmínky, které se na účastníka vztahují, aby mohl působit v rámci Sandboxu. Dopis o nevymáhání by platil pouze po dobu trvání testovací fáze v sandboxu a pouze na činnosti v něm uvedené.“ - viz MALTA FINANCIAL SERVICES AUTHORITY. MFSA Regulatory Sandbox. FAQs [online]. Birkirkara: Malta Financial Services Authority, 2020 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.mfsa.mt/wp-content/uploads/2020/07/MFSA-Regulatory-Sandbox-FAQs.pdf>.

45 EUROPEAN SECURITIES AND MARKETS AUTHORITY, EUROPEAN BANKING AUTHORITY a EUROPEAN INSURANCE AND OCCUPATIONAL PENSIONS AUTHORITY, op. cit. sub. 8, str. 26

46 PARENTI, Radostina, op. cit. sub. 9, str. 32

nedisponují klasickou licenci, ale spíše určitým povolením dohledového orgánu, které umožňuje účast v sandboxu za určitých předem specifikovaných podmínek.

Na tomto místě je také důležité zmínit, že dohledové orgány při své licenční činnosti v zásadě nerozlišují mezi fintechovým a tradičním modelem finanční služby. Zpráva ESMA o licencování obchodních modelů FinTech z července 2019 (dále jen „Zpráva ESMA“) zmiňuje průzkum prováděný právě Evropským orgánem pro cenné papíry a trhy v roce 2019, v rámci kterého 25 NCAs odpovědělo, že: *„povolují/licencují finanční činnosti, nikoliv technologii, a proto nerozlišují mezi FinTech a tradičními obchodními modely. K takovému rozlišení může dojít, pokud jsou uplatňovány specifické požadavky (např. řízení rizik), ale celkově jsou licence udělovány pro "tradiční" obchodní modely podle příslušného nařízení.“*⁴⁷ Dá se tedy říci, že dohledové orgány ve své činnosti reflektují fakt, že v určitých případech byla příslušná pravidla vytvářena, aniž by byly zohledněny nové technologické možnosti a inovativní obchodní modely. Dohledové orgány se proto v regulatorních sandboxech snaží regulaci přizpůsobit technologickému vývoji, aby ve svém důsledku nepředstavovala neúčelné překážky pro rozvoj a implementaci fintechových řešení. Za každých okolností je ovšem prioritou, aby byla vždy zajištěna robustní ochrana zákazníků a stability finančního trhu. Zpráva ESMA tuto problematiku velmi pěkně shrnuje takto: *„...důkazy získané od NCAs potvrdily, že FinTech představuje příležitosti i výzvy pro zajištění souladu s regulatorními podmínkami a výkon dohledu. Nalezení rovnováhy mezi podporou rozmachu inovací a zajištěním vysoké úrovně ochrany spotřebitelů a investorů spolu s odolností a integritou finančního systému je výzvou. Podnikatelské modely FinTech se škálují velmi rychle a regulatorní a dohledové orgány musí pochopit jejich povahu, zmapovat je a posoudit příležitosti a rizika, povolovat jejich činnosti a vykonávat nad nimi dohled v rámci stávajícího regulatorního rámce při současném zajištění rovných podmínek a nejlepší alokace zdrojů“*⁴⁸

2.2 Proporcionalita

V evropské legislativě se princip proporcionality objevuje na několika různých místech, úrovních a oblastech právní úpravy. Lze ho tak najít i v samotném primárním právu EU. Smlouva o Evropské unii totiž v článku 5 odstavci 1 přímo uvádí, že výkon pravomocí

47 EUROPEAN SECURITIES AND MARKET AUTHORITY. Report: Licensing of FinTech business models [online]. Paříž: ESMA, 2019 [cit. 2022-05-05]. str. 18. Dostupné z: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma50-164-2430_licensing_of_fintech.pdf.

48 Ibid., str. 9

svěřených EU se řídí zásadami subsidiarity a proporcionality⁴⁹. V odstavci 4 je pak specifikováno, že: „Podle zásady proporcionality nepřekročí obsah ani forma činnosti Unie rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů Smluv“ a dále pak, že: „Orgány Unie uplatňují zásadu proporcionality v souladu s Protokolem o používání zásad subsidiarity a proporcionality“⁵⁰ Protokol (č. 2) o používání zásad subsidiarity a proporcionality je součástí Smlouvy o fungování Evropská unie a mimo jiné říká také, že: „Návrhy legislativních aktů přihlížejí k nutnosti postupovat tak, aby každá zátěž, finanční nebo správní, dopadající na Unii, vlády členských států, regionální nebo místní orgány, hospodářské subjekty a občany byla co nejmenší a přiměřená cíli, jehož má být dosaženo.“⁵¹ Princip proporcionality tedy ukládá příslušným orgánům, aby jednaly pouze v rozsahu, který je nezbytný k dosažení cíle konkrétního aktu. Je tak umožněna přiměřená aplikace těchto aktů, ale za žádných okolností není možné na základě tohoto principu umožnit příslušné právní povinnosti neplnit.

Kromě primárního práva se proporcionalita objevuje také přímo ve finanční regulaci. *V opatřeních EU v oblasti finančních služeb jsou zakotveny nástroje, které umožňují přiměřené (proporční) uplatňování regulatorních požadavků a požadavků dohledu s ohledem na faktory jako je rizikový profil, velikost, složitost a vzájemná propojenost dotčených podniků.*⁵² Možnost využití proporcionality se objevuje například ve Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES (dále jen „Směrnice CRD IV“), která v článku 74. odstavci 1 ukládá úvěrovým institucím a investičním podnikům, aby měly: *„spolehlivé systémy správy a řízení, které zahrnují jasnou organizační strukturu s dobře vymezenými, transparentními a konzistentními odpovědnostmi, účinnými postupy pro identifikaci, řízení, sledování a hlášení rizik, jimž je nebo může být instituce vystavena, přiměřené mechanismy vnitřní kontroly, včetně řádné správy a účetních postupů, a zásady a postupy odměňování, které odpovídají náležitému a účinnému řízení rizik a podporují je.“*

49 Smlouva o Evropské unii, Úřední věstník Evropské unie C 191, 29. července 1992, čl. 5 odst. 1

50 Ibid., čl. 4

51 Protokol (č. 2) o používání zásad subsidiarity a proporcionality ke Smlouvě o fungování Evropské unie, Úřední věstník Evropské unie C 326/206, 26. října 2012, čl. 5

52 PARENTI, Radostina, op. cit. sub. 9, str. 10

V druhém odstavci pak směrnice dále specifikuje, že: „*Systémy, postupy a mechanismy uvedené v odstavci 1 musí být komplexní a úměrné povaze, rozsahu a složitosti rizika spojeného s modelem podnikání a s činností instituce. Zohlední se technická kritéria stanovená v člancích 76 až 95.*“⁵³

Uplatňování proporcionality při výkonu dohledu se velmi detailně věnují Obecné pokyny k vnitřnímu systému správy a řízení, které vydal 2. července 2021 Evropský orgán pro bankovníctví (dále jen „*Obecné pokyny EBA*“).⁵⁴ ČNB ve svém Sdělení ČNB k Obecným pokynům uvádí: „*Obecné pokyny upřesňují systém, procesy a mechanismy vnitřní správy a řízení (řídící a kontrolní systém a jeho vybrané součásti), které by měly instituce uplatňovat v souladu s čl. 74 odst. 1 Směrnice CRD IV s cílem zajistit účinné a obezřetné řízení instituce. Dále Obecné pokyny, v návaznosti na čl. 109 Směrnice CRD IV, upřesňují uplatňování požadavků na systém správy a řízení v rámci skupiny, resp. na konsolidovaném základě, respektive dále: „Podle čl. 16 odst. 3 nařízení o zřízení EBA musí subjekty, kterým jsou pokyny určeny, vynaložit veškeré úsilí, aby se těmito pokyny řídily.“*“⁵⁵ V Obecných pokynech je tedy v Hlavě I – Proporcionalita k uplatňování proporcionality uvedeno, že:

„16. Zásada proporcionality zakotvená v čl. 74 odst. 2 směrnice 2013/36/EU má zajistit, aby vnitřní systém správy a řízení odpovídal individuálnímu rizikovému profilu a obchodnímu modelu instituce tak, aby byly skutečně naplněny cíle regulačních požadavků a předpisů.

17. Při vytváření a provádění vnitřního řídicího a kontrolního systému by instituce měly zohledňovat svoji velikost a vnitřní organizaci a povahu, rozsah a složitost svých činností. Významné instituce by měly mít sofistikovanější systém správy a řízení, zatímco malé a méně složité instituce mohou používat jednodušší systém správy a řízení. Instituce by měly vzít na vědomí, že velikost nebo systémová významnost instituce nemusí samy o sobě vypovídat o míře, do jaké je instituce vystavena rizikům.

53 Směrnice CRD IV čl. 74 odst. 1

54 EUROPEAN BANKING AUTHORITY. *Obecné pokyny k vnitřnímu systému správy a řízení* [online]. Paříž: EBA, 2021 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z:

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/EBA-GL-2021-05%20Guidelines%20on%20internal%20governance/translations/1021312/GL%20on%20internal%20governance%20under%20CRD_CS%20-%20updated.pdf?retry=1

55 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k vnitřnímu systému správy a řízení* [online]. Praha: ČNB, 2021 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: [https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/obecne-pokyny-evropskych-organu-dohledu/Sdeleni-CNB-o-obecných-pokynech-EBA-k-vnitřnímu-systému-spravy-a-řízení-00001/Error!Hyperlink reference not valid.](https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/obecne-pokyny-evropskych-organu-dohledu/Sdeleni-CNB-o-obecných-pokynech-EBA-k-vnitřnímu-systému-spravy-a-řízení-00001/Error!Hyperlink%20reference%20not%20valid.)

18. Za účelem uplatňování zásady proporcionality a s cílem zajistit vhodné provádění regulatorních požadavků a těchto obecných pokynů by instituce a příslušné orgány měly brát v potaz všechna následující hlediska:

- a. velikost z hlediska bilanční sumy instituce a jejích dceřiných podniků v rámci obezřetnostní konsolidace;
- b. geografickou přítomnost instituce a rozsah jejích operací v každé jurisdikci;
- c. právní formu instituce, včetně toho, zda je instituce součástí skupiny, a v takovém případě pak hodnocení proporcionality za příslušnou skupinu;
- d. zda se jedná o kotovanou instituci;
- e. zda je instituce oprávněna používat interní modely k měření kapitálových požadavků (např. přístup založený na interním ratingu);
- f. druh povolené činnosti a služeb vykonávaných institucí (např. viz rovněž příloha 1 směrnice 2013/36/EU a příloha 1 směrnice 2014/65/EU);
- g. základní obchodní model a strategii; povahu a složitost obchodní činnosti a organizační strukturu instituce;
- h. strategii v oblasti rizik, ochotu podstupovat riziko a skutečný rizikový profil instituce se současným přihlédnutím k výsledku hodnocení kapitálu a likvidity v procesu dohledu a hodnocení (SREP);
- i. vlastnickou strukturu a strukturu financování instituce;
- j. druh klientů (např. retailoví, korporátní, institucionální, malé podniky, veřejné subjekty) a složitost produktů nebo smluv;
- k. externě zajišťované funkce a distribuční kanály;
- l. existující informační (IT) systémy, včetně systémů zajišťování kontinuity a funkcí outsourcingu v této oblasti, a

*m. zda instituce spadá do definice malých a nepříliš složitých institucí nebo velkých institucí v čl. 4 odst. 1 bodech 145 a 146 nařízení (EU) č. 575/2013.*⁵⁶

Princip proporcionality dále zmiňuje i ECB, a to ve dvou svých příručkách vydaných v březnu 2018. První z nich, Příručka k posuzování žádostí o licenci fintechových úvěrových institucí⁵⁷ hovoří o uplatňování proporcionality při posuzování úvěruschopnosti: „*S ohledem na zásadu proporcionality a s využitím přístupu zohledňujícího rizika, ECB a NCAs posoudí přiměřenost plánů fintech žadatele na zajištění zdrojů, a to včetně počtu zaměstnanců podílejících se na vývoji a údržbě interního modelu hodnotícího úvěruschopnost.*“⁵⁸ Druhá publikace ECB - Příručka k hodnocení žádostí o licence (Žádosti o licence obecně) stanovuje jako jednu z obecných zásad při udělování licencí zásadu posuzování žádostí jednotlivě (na case-by-case bázi) a s použitím proporcionality.⁵⁹ Konkrétně pak uvádí: „*U každé žádosti o licenci budou zohledněny všechny relevantní okolnosti. To zahrnuje úvahy o proporcionalitě v souladu s povahou, rozsahem a složitostí činností žadatele a z toho vyplývajícího rizika.*“⁶⁰

2.3 Flexibilita

Zpráva ESMA a různé pokyny jednotlivých evropských regulatorních sandboxů používají také pojem „flexibilita“ v kontextu individuálního regulatorního přístupu. Konkrétně Zpráva ESMA definuje použití flexibility v regulatorním sandboxu takto: „*Flexibilita zase umožňuje členským státům zohlednit v průběhu procesu udělování povolení nebo výkonu dohledu jedinečné aspekty jednotlivých FinTech modelů, jakož i rizika, která mohou představovat pro spotřebitele a finanční systém. Napříč členskými státy je však tato volnost založená na společném chápání a transpozici EU regulace a směřování k jejímu jednotnému uplatňování. Znamená to také, že pokud Evropská komise a spoluzakonodárci zvolí jako legislativní nástroj směrnice, měli by zajistit, aby byla dostatečně zohledněna potřeba flexibility pro vnitrostátní orgány, pokud jde o jejich provádění. Přiměřenější a méně zatěžující ustanovení poskytují členským státům flexibilitu, aby mohly zaujmout přiměřený přístup k provádění právních předpisů EU a navrhnout režimy, které by podporovaly vznikající inovativní modely*

56 EUROPEAN BANKING AUTHORITY, op. cit. sub. 27

57 EUROPEAN CENTRAL BANK. *Guide to assessments of fintech credit institution licence applications* [online]. Frankfurt: European Central Bank, 2018 [cit. 2022-05-05]. str. 7 Dostupné z: https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.201803_guide_assessment_fintech_credit_inst_licensing.en.pdf

58 Ibid., str. 10

59 EUROPEAN CENTRAL BANK. *Guide to assessments of licence applications. Licence applications in general* [online]. Frankfurt: European Central Bank, 2018 [cit. 2022-05-05]. str. 4 Dostupné z: https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.201901_guide_assessment_credit_inst_licensing_appl.en.pdf

60 Ibid., str. 6

*a zohledňovaly jedinečné podmínky na vnitrostátním trhu.*⁶¹ Názory jednotlivých NCAs na uplatňování flexibility se ale liší. Některé NCAs se ve Zprávě ESMA vyjádřily pro její limitaci, protože v konečném důsledku vede k vytváření rozdílů v regulatorních přístupech v jednotlivých členských státech. Zpráva ESMA pak uvádí toto: „*Některé vnitrostátní orgány dohledu uvedly, že omezená flexibilita by byla přínosem pro účinnější rámec a větší sblížení dohledu a regulace. Ačkoli zásada proporcionality má za cíl poskytnout flexibilitu, nemusí být výhodná. Flexibilita může vytvářet rozdíly při uplatňování stávajících požadavků pro udělování licencí. Například pro řešení otázek spojených s DLT (správa, soukromí a teritorialita) je třeba analyzovat a přijmout nové požadavky na úrovni EU, přičemž je třeba si uvědomit rizika kybernetické bezpečnosti. Vzhledem k přeshraniční povaze finančních inovací a k cíli, kterým je posílení sblížení dohledu mezi jednotlivými NCAs, jsou jednotná ustanovení na úrovni EU s omezenou flexibilitou pro NCAs účinnějším přístupem.*“⁶²

Nejlépe tedy shrnuje právní přístup k evropským regulatorním sandboxům tato pasáž Zprávy ESAs: „*Jinak řečeno, uváděné regulatorní sandboxy nezahrnují neuplatňování regulatorních povinností, které musí být uloženy v důsledku právních předpisů EU a/nebo vnitrostátních právních předpisů (např. obezřetnostních norem), ale mohou zahrnovat existující dohledové pravomoci nebo nástroje proporcionality, které již mají příslušné orgány k dispozici ve vztahu k podnikům uvnitř sandboxu nebo mimo něj.*“⁶³ Mezi dohledové pravomoci by se jistě dala řadit i diskreční pravomoc v případech, kdy je příslušnou regulací umožněna.

61 EUROPEAN SECURITIES AND MARKEST AUTHORITY, op. cit. sub. 25, str. 15

62 Ibid., str. 72

63 EUROPEAN SECURITIES AND MARKETS AUTHORITY, EUROPEAN BANKING AUTHORITY a EUROPEAN INSURANCE AND OCCUPATIONAL PENSIONS AUTHORITY op. cit. sub. 8, str. 47

3 Případové studie některých evropských modelů regulatorních sandboxů

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, regulatorní sandboxy jsou ideálním nástrojem pro přizpůsobení někdy příliš rigidní a striktní finanční regulace vývoji a trendům na trhu. Za jejich předstupu se pak dají považovat inovační huby, tedy platformy, v rámci kterých spolu inovativní společnosti a dohledové orgány mohou vést dialog a zprostředkovávat například poradenství ohledně licenčního procesu. Dle seznamu evropských inovačních facilitátorů na webu EFIF⁶⁴ funguje k červnu 2022 v Evropské unii 47 inovačních hubů a 10 regulatorních sandboxů, a to sice v Rakousku, Dánsku, Itálii, Litvě, Maltě, Nizozemí, Norsku, Polsku, Slovensku a Španělsku. V seznamu ovšem není zahrnut ještě jedenáctý, maďarský, sandbox, o němž bude řeč ve třetí kapitole. První regulatorní sandbox v Evropě byl zřízen v roce 2016 ve Velké Británii, která je proslulá jako světové centrum finančnictví. Mezi nejčerstvěji zřízené v EU (oba 2021) pak lze řadit regulatorní sandboxy v Itálii a na Slovensku. Jednotlivé státy zvolily pro své sandboxy rozdílnou legislativní úpravu, rozdílná pravidla testování, zřizují a provozují je rozdílné instituce a nacházejí se v rozdílných stádiích jejich existence a fungování. Velmi se liší například i počty testovaných produktů. Navíc lze obecně říci, že v některých zemích fungují regulatorní sandboxy lépe než v jiných. Odlišnosti se pak dají najít také například v podmínkách, které musí uchazeči splnit, aby byli připuštěni k testování (například inovativnost produktu, nadefinované cíle testování a měřítko úspěšnosti, prokázání připravenosti produktu na testování nebo dostatečný kapitál uchazeče na spuštění pilotního režimu), v podmínkách samotného testování a v tom, co nastane po úspěšném ukončení testování. Většina evropských regulatorních sandboxů se ovšem podobá v tom, že nejsou omezené na určitý typ produktů nebo technologií, na kterých jsou produkty založeny, ale jsou otevřené finančním inovacím ze všech odvětví retailových finančních služeb.

V následujících subkapitolách představím některé konkrétní modely regulatorních sandboxů v EU. Níže zmíněné příklady jsem vybrala proto, že jejich úprava vykazuje určité zvláštnosti či odlišnosti od ostatních modelů. U každé úpravy pak konkrétněji představím důvod, proč jsem se rozhodla analyzovat právě ji. Právě i kvůli tomu, že jsou jednotlivé právní úpravy a modely

64 EUROPEAN BANKING AUTHORITY. Cross sectoral work. Innovation facilitators in the EU. European Banking Authority [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.eba.europa.eu/about-us/organisation/joint-committee/cross-sectoral-work>

velmi rozdílné, je obtížné najít společné znaky, které by mohly sloužit jako měřítko pro komparaci. Některá srovnávací měřítko lze ale přesto určit, a to například jakým typem legislativního aktu, případně jakým typem instituce byl regulatorní sandbox zřízen, jaký typ licence je ke vstupu do testovacího prostředí třeba či zda je možné nechat účastníky testovat své produkty na reálných zákaznících i bez licence atd. U následujících případových studií zmiňuji u jednotlivých regulatorních sandboxů vždy ty nejzajímavější informace a náležitosti, kterými se odlišují od jiných evropských úprav.

3.1 Rakousko

Rakouským modelem jsem se rozhodla začít, protože rakouský právní řád je z historických důvodů v lecčem podobný tomu českému, samozřejmě s tím rozdílem, že výkonem dohledu nad finančními trhy je v Rakousku pověřen Orgán pro dohled nad finančním trhem (Finanzmarktaufsichtsbehörde) (dále jen „FMA“) a ne centrální banka jako v ČR. Rakouské legislativní ukotvení sandboxu je navíc poměrně velmi jednoduché a „elegantní“. Rakouský regulatorní sandbox⁶⁵ zahájil svou činnost 1. září 2020. Sandbox byl zřízen přidáním paragrafu 23a do rakouského zákona č. 97/2001 o Úřadech pro dohled nad finančními trhy (Finanzmarktaufsichtsbehördengesetz – dále jen „FMABG“)⁶⁶ a zaměřuje se pouze na FinTechové podnikatelské modely. V důvodové zprávě k této novele FMABG je regulatorní sandbox definován jako koncept dohledu, který umožňuje testovat inovativní podnikatelské modely v souladu s dohledovými požadavky.⁶⁷ Jeho zřízení by tak mělo podpořit inovace a posílit roli Rakouska jako země, kde se dobře podniká. Dále si Rakousko od zřízení regulatorního sandboxu slibuje větší porozumění novým inovativním podnikatelským modelům a lepší vhléd do technologického vývoje. Za přínos považuje také to, že testování umožní i samotným účastníkům, aby lépe porozuměli, jaké výzvy nebo rizika mohou potenciálně přinášet jejich podnikatelské modely. Zároveň ale jasně deklaruje, že při testování nebude vůči testujícím subjektům docházet ke snižování regulatorních ani dohledových požadavků.⁶⁸

65 FINANZMARKTAUFSICHTSBEHÖRDE. FMA-Sandbox. *Finanzmarktaufsichtsbehörde* [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.fma.gv.at/kontaktstelle-fintech-sandbox/fma-sandbox/>

66 Ustanovení § 23a odst. 1 FMABG

67 Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona BGBl. č. 89/2020, kterým se mění FMABG, str. 1

68 Ibid., str. 1

Paragraf 23a stanovuje právní rámec sandboxu a vymezuje kompetence dohledového orgánu nad finančními trhy FMA, který tím zároveň zmocňuje k činnostem stanoveným touto úpravou. FMA tedy smí jednat pouze způsobem vymezeným v této úpravě a nemá diskreční pravomoc při rozhodování o účastnících sandboxu. Kritéria k přijetí, jejichž splnění kontroluje FMA, jsou stanovena v § 23a odst. 2 FMABG a patří mezi ně například nutnost, aby podnikatelský model zájemce byl založen na informačních a komunikačních technologiích, aby podléhal dohledu FMA nebo aby jeho uvedení na trh nemohlo ohrozit stabilitu finančních trhů a ochranu spotřebitele. Dále je třeba, aby zájemce prokázal, že je jeho podnikatelský model inovativní a nabízí přínosy pro veřejnost (tedy že je ve veřejném zájmu tento produkt „vpustit na trh“) nebo že je připraven na implementaci na trh a nebrání tomu žádné právní nebo technické překážky.⁶⁹ Podmínce, že podnikatelský model musí být založen na ICT, je dle důvodové zprávy k této novele FMABG třeba rozumět široce a technologicky neutrálně, přičemž důvodová zpráva jako příklad zmiňuje využití umělé inteligence (strojového učení) nebo DLT technologií (např. blockchain).⁷⁰ Co se týče podmínky přínosů pro veřejnost tak platí, že pokud by testování podnikatelského modelu nebylo shledáno jako užitečné nebo přínosné pro veřejnost, nebo by přímo mohlo mít negativní důsledky pro stabilitu finančních trhů či ochranu spotřebitele, nebude tomuto modelu účast v sandboxu umožněna.⁷¹

Paragraf 23a odst. 1 FMABG dále specifikuje, že musí také jít o podnikatelský model, který před účastí v regulatorním sandboxu nebyl ještě provozován. Mohou se tedy účastnit žadatelé, kteří by ke standardní činnosti svého podnikatelského modelu, který plánují testovat, museli získat licenci (dle důvodové zprávy je třeba toto vykládat extenzivně tzn. předpokládat, že by bylo vyžadováno jakékoliv povolení příslušných úřadů k činnosti) nebo žadatelé, kteří jsou již licencováni, ale chtějí testovat nově vyvíjený podnikatelský model. Nesmí tedy být testovány podnikatelské modely, u kterých se předpokládá, že by takové povolení pro svou činnost nevyžadovaly.

Podání žádosti není omezeno na konkrétní časový úsek, může být tedy podána kdykoliv. Pro přijetí do regulatorního sandboxu, tedy pro získání speciální testovací licence, musí žadatel splňovat všechny podmínky pro její získání. Není proto dovoleno, aby FMA na základě své diskrece splnění některých podmínek nevyžadovala. Je ale možné některé povinnosti

69 Ustanovení § 23a odst. 2 bod 3.FMABG

70 Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona BGBl. č. 89/2020, kterým se mění FMABG, str. 2

71 Ustanovení § 23a odst. 4 FMABG

aplikovat proporcionálně (např. rozsah kvalifikace seniorního managementu). Platí tedy, že minimální zákonné požadavky pro získání licence dle FMABG musí být naplněny i pro získání testovací licence pro účast v sandboxu.⁷²

O výběru účastníků rozhoduje FMA ve správním řízení dle všeobecného správního řádu (*Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz*), jehož výsledkem je správní rozhodnutí. Toto rozhodnutí je vydáno na základě stanoviska expertní komise „Beirat“ zřízené při Federálním ministerstvu financí, a to ve lhůtě do šesti měsíců. Ve stanovisku expertní komise má být hodnoceno například zda je obchodní model uchazeče ve veřejném ekonomickém zájmu, jaké budou jeho dopady či zda je připraven k nasazení na trh. Členy této expertní komise jsou například zástupce Federálního ministerstva financí (tento člen vykonává funkci předsedy), zástupce Federálního kancléřství, zástupce FMA, zástupce Rakouské národní banky a dalších až šest členů, které jmenuje federální ministerstvo financí na základě jejich expertízy a profesního zaměření.⁷³

Pokud je tedy zájemce přijat do regulatorního sandboxu, získává testovací licenci, v jejímž rozsahu je oprávněn provádět činnosti, ke kterým by ho opravňovala standardní licence. Délka účasti, tedy doba, po kterou může být podnikatelský model testován, není přesně stanovena, ale je omezena maximálně na dva roky. Po zhodnocení testovacího procesu a po ukončení účasti v sandboxu se testovaný podnikatelský model stane subjektem standardního dohledu. Zároveň je možné, že se účastník po odchodu ze sandboxu rozhodne změnit svůj podnikatelský model tak, že se na něj nadále nebude vztahovat povinnost licence. V takovém případě může bývalý účastník svůj podnikatelský model dále volně provozovat.⁷⁴

Aby docházelo k co největšímu snižování případných rizik pro stabilitu trhu způsobených testováním, je účastník povinen aktivně spolupracovat. Musí tedy pravdivě a bez zbytečného prodlení reagovat na dotazy ze strany FMA, poskytovat vyžádané informace nebo umožnit přístup k technickým systémům atd. Jako cestu k nejvyšší možné efektivitě testování tak důvodová zpráva vnímá pravidelný, přímý a úzký kontakt mezi účastníkem a FMA.⁷⁵

FMA musí následně federálnímu ministru financí kvartálně poskytovat písemný report o vývoji v regulatorním sandboxu, případně na jeho žádost poskytnout informace o činnosti sandboxu

72 Srovnání ustanovení § 23a odst. 5 FMABG

73 Ustanovení § 23a odst. 3 FMABG

74 Ustanovení § 23a odst. 4 až 6 FMABG

75 Ustanovení § 23a odst. 4 FMABG

a jeho účastnících. Je tomu tak proto, aby mohl být podnikatelský model zhodnocen i z celkové národní ekonomické perspektivy. Novela dále uvádí, že vláda poskytne FMA účelově vázaný příspěvek ve výši 500 000 EUR na fiskální rok na pokrytí nákladů spojených s provozem a správou regulatorního sandboxu, přičemž tento příspěvek je navržen tak, aby poskytl dostatečnou podporu pro účast pěti subjektů.⁷⁶

K dubnu 2022 bylo do rakouského regulatorního sandboxu přijato 7 zájemců o testování, a to sice tři společnosti, které poskytují inovativní krypto služby a 4 crowdfundingové platformy. K tomu samému datu byl k samotnému testování připuštěn pouze jeden subjekt, digitální obchodní platforma pro převoditelné cenné papíry ve formě DLT nebo security tokenů založených na Blockchainu.⁷⁷ Tato platforma získala licenci pro investiční společnosti potřebnou k testování 17. 2. 2022, o čemž referoval FMA na svých webových stránkách v souladu s povinností stanovenou ve FMABG. Do sandboxu byla ovšem tato platforma přijata 13. 1. 2021. Druhá fáze, tzv. předběžná podpora, která předchází udělení licence umožňující poskytování služeb, které vyžadují licenci nebo registraci, tedy trvala necelý rok. V rámci této fáze, jejímž cílem je nadefinovat příslušné parametry, milníky, harmonogram testu a projednat případné omezení a podmínky spojené s licencí⁷⁸, má probíhat intenzivní spolupráce mezi nově vytvořeným FMA týmem složeným z odborníků z příslušných oddělení a zájemcem o účast. Webová stránka FMABG dále k prvnímu přijatému subjektu do sandboxu uvádí, že testování je časově omezeno na dobu dvou let a že v jeho průběhu bude účastník s týmem FMA pravidelně projednávat naplňování nastavených parametrů a milníků.⁷⁹

Zajímavě shrnuje rakouskou zkušenost s regulatorním sandboxem vídeňský advokát Stefan Paulmayer, který říká: „*Sandbox FMA je obecně pozitivním krokem, ale FinTech musí vyvážit jeho přínosy a potenciální zátěž. Na jedné straně mohou FinTech firmy testovat svůj obchodní model v kontrolovaném prostředí, na druhou stranu jsou FinTechy pod dohledem, musí získat dočasnou licenci (která podléhá licenčnímu řízení v režimu sandboxu) a hlavně musí zpřístupnit*

⁷⁶ Ustanovení § 23a odst. 8 FMABG

⁷⁷ FINANZMARKTAUFSICHTSBEHÖRDE. Press Release: FMA admits four crowdfunding platform providers to the Regulatory Sandbox. Now seven FinTechs already in the sandbox. First participant obtained licence.. *Finanzmarktaufsichtsbehörde* [online]. [cit. 2022-16-06]. Dostupné z: <https://www.fma.gv.at/en/fma-admits-four-crowdfunding-platform-providers-to-the-regulatory-sandbox-now-seven-fintechs-already-in-the-sandbox-first-participant-obtained-licence/>

⁷⁸ FINANZMARKTAUFSICHTSBEHÖRDE. How it works. *Finanzmarktaufsichtsbehörde* [online]. [cit. 2022-16-06]. Dostupné z: <https://www.fma.gv.at/en/fintech-point-of-contact-sandbox/fma-sandbox/how-it-works/>

⁷⁹ FINANZMARKTAUFSICHTSBEHÖRDE. Announcement about the granting of a licence as an investment firm within the scope of the Regulatory Sandbox – ASSETERA GmbH. *Finanzmarktaufsichtsbehörde* [online]. [cit. 2022-16-06]. Dostupné z: <https://www.fma.gv.at/en/announcement-about-the-granting-of-a-licence-as-an-investment-firm-within-the-scope-of-the-regulatory-sandbox-assetera-gmbh/>

své technologie FMA. V závislosti na jejich přesném obchodním modelu se FinTechům doporučuje, aby pečlivě zvážily, zda pro ně není lepší požádat o "tradiční" licenci od FMA – což je může za určitých okolností podrobit možná i méně restriktivnímu dohledu ze strany FMA.⁸⁰

3.2 Španělsko

Španělská úprava regulatorního sandboxu je v EU naprosto výjimečná, což byl důvod, proč jsem se rozhodla ji v této kapitole představit. Testované projekty v sandboxu totiž nepodléhají standardním platným předpisům pro poskytování finančních služeb, ale pouze úpravě zákona, kterým je sandbox zřízen. Zároveň je fungování sandboxu rozloženo na několik státních institucí, což vyžaduje jejich úzkou spolupráci. Kvůli dekoncentraci výkonu dohledu (pro jednotlivé segmenty finančního trhu vykonávají dohled různé příslušné dohledové orgány) je dohled nad testovanými subjekty rozdělen mezi příslušné dohledové orgány. Nejen tedy, že je sandbox nastaven velmi neobvykle, z pohledu evropského práva poměrně kontroverzně, ale specifika španělského finančního dohledu ho zároveň pravděpodobně činí organizačně náročnějším na provoz.

Pro zřízení regulatorního sandboxu se rozhodlo také Španělsko, když v listopadu 2020 schválilo zákon č. 7/2020 o digitální transformaci finančního systému (*Ley 7/2020, de 13 de noviembre, para la transformación digital del sistema financiero*) (dále jen „Zákon o sandboxu“). Zákon o sandboxu je určený pro FinTechové startupy, finanční a úvěrové instituce, zájmové svazy, veřejná nebo soukromá výzkumná centra nebo jakékoliv jiné zainteresované subjekty. Primárně tedy stanovuje právní rámec, který zabezpečuje, že proces zavádění inovací na finančních trzích je prováděn bezpečně vzhledem k samotným koncovým uživatelům. Současně také poskytuje základ pro vytváření nových iniciativ v rámci FinTechového ekosystému, usnadňuje přístup k financování, podporuje hospodářskou soutěž a snižuje bariéry pro vstup na trh.⁸¹

Provoz španělského regulatorního sandboxu koordinuje španělské Ministerstvo financí. Podávat žádosti může jakákoliv společnost, která splní konkrétní podmínky a která využívá inovativní technologie k poskytování finančních produktů nebo služeb a přináší tím užitek

⁸⁰ PAULMAYER, Stefan. *The Financial Technology Law Review: Austria*. Londýn: The Law Reviews, 2022 [online]. [cit. 2022-16-06]. Dostupné z: <https://thelawreviews.co.uk/title/the-financial-technology-law-review/austria>

⁸¹ Preambule Zákona o sandboxu

nejen uživatelům, ale i finančním trhu jako takovému. Nabízený produkt zároveň musí být v takovém stádiu vývoje, aby mohl být testován v reálném prostředí a na reálných uživatelích. Žádosti jsou hodnoceny právě Ministerstvem financí a dalšími institucemi, které následně nad vybranými projekty po dobu pětíměsíčního testování dohlíží a hodnotí jeho průběh. Mezi tyto instituce patří například Španělská centrální banka, Úřad pro regulaci akciového trhu nebo Generální ředitelství pro pojišťovnictví a penzijní fondy. Orgán odpovědný za dohled nad projekty během jejich období v sandboxu závisí na oblasti, ve které testovaný subjekt poskytuje své služby, tedy zda se jedná o bankovníctví, finanční trhy nebo pojišťovnictví.⁸²

Španělská úprava je ale oproti jiným evropským úpravám značně specifická. Testovací prostředí – pískoviště – podléhá totiž pouze regulaci Zákona o sandboxu, a ne standardní sektorové finanční regulaci. Konkrétně to pak vysvětluje Zákon o sandboxu v kapitole 1 článku 4 odstavci 2: *„Přístup do kontrolovaného testovacího prostředí upraveného v této hlavě (II) nebo provádění testů v rámci pilotního projektu v žádném případě neznamena udělení oprávnění k výkonu vyhrazené činnosti nebo k poskytování služeb na dobu neurčitou. V důsledku toho nebudou pilotní projekty a testy navrhované v rámci těchto projektů podléhat zvláštním právním předpisům platným pro pravidelné poskytování finančních služeb, které musí v každém případě splňovat ustanovení tohoto zákona a příslušného protokolu.“* Dále pak Zákon o sandboxu specifikuje, že: *„V případě, že se pilotního projektu zúčastní subjekty, které již mají oprávnění k provádění nějaké činnosti, budou z dodržování platných předpisů zproštěny pouze ty činnosti, které jsou v mezích pilotního projektu. V žádném případě nebude tato výjimka rozšířena na běžné činnosti mimo prostor řízeného testování, aniž by byla dotčena váha principu proporcionality v souladu s ustanoveními článku 19.“*⁸³

Po akceptaci účastníka do sandboxu následuje proces vyjednávání testovacího protokolu, kterým se řídí následující testování. Poskytovatelé před samotným testováním musí podepsat testovací protokol s příslušnou dohledovou autoritou, v němž jsou vymezeny konkrétní pravidla a podmínky testování, stejně tak jako omezení (např. omezení počtu

82 Srovnání FINNOVATING LAB GROUP, S.L. About Sandbox in Spain. Sandbox Spain [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://sandboxspain.com/en/> a INNOVATING LAB GROUP, S.L. FAQs. Sandbox Spain [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://sandboxspain.com/en/>

83 Zákon o sandboxu kapitola 1, čl. 4, odst. 2 a 3

uživatelů). V testovacím protokolu na sebe poskytovatel také bere veškerou odpovědnost za testování. Dohledový orgán proto není za nic odpovědný.⁸⁴

Zákazníci, kteří se rozhodnou účastnit testování a využívat produkt, který je právě v sandboxu, tak mohou učinit pouze na základě explicitního a informovaného souhlasu, tedy podepsáním dokumentu se všemi potřebnými informacemi, který je schválen dohledovou autoritou.⁸⁵ Poskytovatelé testovaného produktu jim zároveň musí garantovat náhradu veškerých potenciálních škod nebo ztrát tak, jak je vymezeno v testovacím protokolu. Pro tyto účely musí poskytovatel prokázat dostatečné záruky, tedy že má např. pojištění, bankovní záruku nebo jiné obligace.⁸⁶ Uživatelé jsou též chráněni tím, že mohou v jakýkoliv okamžik z testování vystoupit a testovaný produkt přestat využívat.⁸⁷

V průběhu testování musí následně mezi poskytovatelem a dohledovým orgánem probíhat kontinuální dialog, aby měl dohledový orgán vzhled do průběhu testování a mohl analyzovat jeho úspěšnost.⁸⁸ Po ukončení testování vypracuje účastník sandboxu zprávu, ve které zhodnotí výsledky pilotního projektu dle podmínek stanovených v protokolu. Dohledový orgán rovněž vypracuje dokument o průběhu a výsledcích testů.⁸⁹ Následně může návrhatele požádat o povolení k zahájení příslušné činnosti, aby ji mohl provozovat „pravidelně a profesionálně“ mimo regulatorní sandbox. Pokud dohledové orgány usoudí, že informace a poznatky získané během testování jsou dostatečné a umožňují zjednodušenou analýzu souladu s požadavky stanovenými platnými právními předpisy, nabízí Zákon o sandboxu zrychlenou autorizaci pro regulované činnosti. Lhůty pro udělení povolení či licence se zkrátí a použije se pravidlo proporcionality.⁹⁰ O zrychlené řízení půjde proto, že dohledové orgány již měly možnost produkt i účastníka blíže prozkoumat a vyhodnotit, zda jím nabízená služba není riziková.⁹¹ Samotné testování je tedy jakousi analýzou toho, zda produkt splňuje příslušné regulatorní požadavky, přičemž testovací protokol by již před zahájením testování měl stanovovat způsob, jak v případě úspěšného testování zajistit přechod ze sandboxu na běžné podnikání, aby tento proces proběhl co nejnadhěji.⁹²

84 Ustanovení čl. 8 odst. 1 Zákona o sandboxu

85 Ustanovení čl. 10 Zákona o sandboxu

86 Ustanovení čl. 8 odst. 2 písm. e) a čl. 13 Zákona o sandboxu

87 Ustanovení čl. 11 Zákona o sandboxu

88 Ustanovení čl. 15 odst. 1 a 2 Zákona o sandboxu

89 Ustanovení čl. 17 Zákona o sandboxu

90 Ustanovení čl. 18 Zákona o sandboxu

91 Ustanovení čl. 1 Zákona o sandboxu

92 Srovnání čl. 18 odst. 1 Zákona o sandboxu

Obdobně jako u rakouské úpravy vypracovávají příslušné orgány například Výroční zprávu o digitální transformaci finančního systému nebo Zprávu o uplatňování technologických inovací v oblasti finančního dohledu, aby poznatky získané testování v sandboxu mohly být předány španělské vládě a parlamentu, a byla tak zajištěna koordinace mezi orgány veřejné moci, která umožní vhodněji přizpůsobovat právní předpisy novým technologickým požadavkům.⁹³

V květnu roku 2021 byly zveřejněny společnosti, které byly úspěšně vybrány k testování v rámci první kohorty.⁹⁴ Z 67 přihlášených projektů jich bylo akceptováno 18, přičemž 10 jich v průběhu testování dohlížela Španělská centrální banka, 4 Generální ředitelství pro pojišťovnictví a penzijní fondy a 4 Úřad pro regulaci akciového trhu. Mezi vybranými projekty jsou například projekty zabývající se digitální identitou, novými formami placení, usnadněním přístupu k financím, prevenci praní špinavých peněz či podvody.⁹⁵ Na webových stránkách španělského sandboxu pak lze dohledat některé úspěšné příklady testovaných produktů z první kohorty.⁹⁶ V rozhodnutí o přijetí společností z května 2021 byla též zveřejněna výzva k podávání přihlášek v rámci druhé kohorty, a to sice ve lhůtě od 1.9. 2021 do 13. 10. 2021. Výsledky výběrového řízení do druhé kohorty ovšem nebyly k odevzdání této práce dostupné.

Španělsko má každopádně od zřízení sandboxu velká očekávání. Španělská fintechová asociace například věří, že španělský sandbox povede k vytvoření 5 000 pracovních míst přímo v oblasti FinTech, přiláká během dvou let dodatečné investice ve výši 1 miliardy eura stane se jednou z ukázkových zemí v oblasti regulace FinTechu v Evropě".⁹⁷ Právní úprava, která umožňuje poskytovat finanční služby, aniž by jejich poskytovatel podléhal příslušné sektorové regulaci a nedisponoval tedy příslušným oprávněním, může ale být poměrně problematická a může

93 Srovnání ustanovení čl. 25 a 26 Zákona o sandboxu

⁹⁴ Příloha: Usnesení Generálního sekretariátu ministerstva financí a mezinárodních financí ze dne 14. května 2021 podle článku 7 zákona č. 7/2020 ze dne 13. listopadu o digitální transformaci finančního systému, kterým se zveřejňuje seznam projektů předložených do kontrolovaného testovacího prostoru (Sandbox), které obdržely kladné předběžné hodnocení (*Resolución del 14 de mayo de 2021, de la Secretaría General del Tesoro y Financiación Internacional, según lo previsto en el artículo 7 de la Ley 7/2020, de 13 de noviembre, para la transformación digital del sistema financiero, por la que se publica el listado de proyectos presentados al espacio controlado de pruebas (Sandbox) que han recibido una evaluación previa favorable*)

⁹⁵ DE LA CRUZ, Rodrigo García, RODRIGUEZ, Monica. *First Cohort. Spanish Regulatory Sandbox*. Barcelona: Blue Innovation, 2021 [online]. [cit. 2022-16-06]. Dostupné z: <https://sandboxspain.com/wp-content/uploads/2021/06/Sandbox-Report-projects-admitted-to-the-first-cohort-1.pdf>

⁹⁶ INNOVATING LAB GROUP, S.L. Success use cases. *Sandbox Spain* [online]. [cit. 2022-16-06]. Dostupné z: <https://sandboxspain.com/en/success-stories/>

⁹⁷ HALL, Ian. *Spain's sandbox welcomes first fintech projects*. Londýn: Global Government Fintech, 2021 [online]. [cit. 2022-16-06]. Dostupné z: <https://www.globalgovernmentfintech.com/spains-sandbox-welcomes-first-fintech-projects/#>

představovat rozpor s evropskou regulací. Bude tedy velmi zajímavé sledovat další vývoj španělského sandboxu.

3.3 Maďarsko

Pro analýzu maďarského modelu jsem se rozhodla ze dvou důvodů. Prvním z nich je, že je maďarský regulatorní sandbox v EU poměrně neobvykle zřízen a provozován přímo maďarskou centrální bankou Magyar Nemzeti Bank (dál jen „MNB“). U většiny ostatních modelů totiž fungují sandboxy při příslušných speciálních dohledových orgánech, které jsou oddělené od centrálních bank. Maďarská verze je tedy bližší českému nastavení, kdy ČNB také plní roli dohledového orgánu. Druhou zvláštností a odlišností od jiných evropských modelů je pak to, že pro testování musí subjekt získat speciální dočasnou sandboxovou licenci, pro jejíž získání je možné se odchýlit od splnění určitých konkrétních povinností. O tom bude detailněji řeč v nadcházejících odstavcích.

Maďarský regulatorní sandbox byl v roce 2018 zřízen v rámci platformy MNB Innovation Hub při MNB, přičemž podmínky pro účast v testování jsou obdobné jako u jiných evropských modelů. Musí se jednat o inovativní službu, technologii nebo obchodní model, který je schopný zajistit rychlejší, levnější a jednodušší služby pro klienty, je v dostatečně pokročilé fázi vývoje, je připravený na testování a bude uveden na maďarský trh.⁹⁸

Vyhláška MNB 47/2018 (XII.17.) o odchylných pravidlech plnění povinností podle některých vyhlášek MNB (*MNB rendelet egyes MNB rendeletek szerinti kötelezettségeknek való megfelelés eltérő szabályairól*) (dále jen: „*Vyhláška MNB*“) a Pokyny pro udělování licencí pro odchylné plnění povinností podle některých vyhlášek MNB (dále jen: „*Pokyny MNB*“)⁹⁹ označují regulatorní sandbox jako Financial Innovation Testing Environment (česky testovací prostředí pro finanční inovace) (dále jen: „*FITE*“) a proces získávání licence potřebné k testování produktů regulatorním sandboxu jako FITE licensing procedure (dále jen: „*FITE licenční řízení*“)¹⁰⁰. Dle bodu II. Pokynů MNB je vyžadováno, aby testovaný subjekt získal speciální dočasnou MNB licenci a prošel tedy procesem FITE licenčního řízení. Tato licence

98 Srovnání MNB INNOHUB. Úvodní stránka. MNB Innohub [online]. [cit. dne 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.mnb.hu/en/innovation-hub> a MNB INNOHUB. Regulatory sandbox. MNB Innohub [online]. [cit. dne 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.mnb.hu/en/innovation-hub/regulatory-sandbox>

99 MAGYAR NEMZETI BANK. *Licencing Diverging Compliance Obligations According to Certain MNB Decrees* [Pokyny MNB] [online]. Dostupné v z: <https://www.mnb.hu/letoltes/fite-licencing-guide.pdf>

100 Srovnání Pokynů MNB a čl. 2 odst. 1 Vyhlášky MNB

může být udělena na dobu až 12 měsíců, přičemž na základě odůvodněné žádosti je možné dobu prodloužit o dalších maximálně 6 měsíců.¹⁰¹ Pouze na základě této licence umožňuje MNB následně odchýlení od některých regulatorních povinností, respektive jejich odchýlné plnění.

Před samotným FITE licenčním řízením probíhá předběžná konzultace žadatele s MNB, která je ukončena podáním žádosti. Tato žádost by měla dle Vyhlášky MNB obsahovat kromě standardních náležitostí, jako např. detailní popis toho, v čem spočívá inovativnost produktu, jeho fungování, bezpečnostní specifiky, analýzu rizik a jejich potenciální řešení nebo obsah informací poskytnutých klientům před uzavřením smlouvy a obsažených následně přímo ve smlouvě uzavírané s klientem, také náležitosti specifické pro maďarský regulatorní sandbox.¹⁰² Mezi tyto náležitosti lze řadit např. seznam legislativních ustanovení, u kterých si žadatel žádá o povolení pro odchýlné plnění povinností (k tomu detailněji níže) nebo maximální plánovaný počet klientů a transakcí.¹⁰³ K žádosti musí být přiloženy také konkrétní dokumenty specifikované v bodě 2.3. Pokynů MNB, přičemž jako zajímavý příklad lze zmínit třeba Prohlášení žadatele, že zajistí odškodnění klientů v případě, že se naplní rizika, která se jich týkají. V případě zapojení třetích stran (např. pojišťoven), musí být tato třetí strana vhodným způsobem identifikována. Lhůta pro rozhodnutí o žádosti pro MNB je dle bodu 2.4. Pokynů MNB tři měsíce a dle bodu 2.5. téhož dokumentu není s podáním žádosti spojen žádný administrativní poplatek. Po úspěšném získání MNB licence, může být tato licence ovšem v určitých případech odejmuta. Na základě článku 6 Vyhlášky MNB odejme MNB licenci, pokud inovativní finanční společnost opakovaně nebo závažným způsobem poruší obsah rozhodnutí o udělení licence, neuplatňuje inovativní řešení nebo nedodrжуje podmínky uvedené v čl. 3 téhož dokumentu (podmínky, za kterých lze umožnit odchýlení od plnění určitých povinností – více v následujícím odstavci.)

Jak již bylo zmíněno výše, článek 2 odstavec 2 Vyhlášky MNB umožňuje získat povolení MNB k odchýlení se od plnění určitých povinností. Konkrétně Vyhláška MNB uvádí toto: „*Účast ve FITE je podmíněna povolením odchylky Maďarskou Národní Bankou od některých ustanovení této vyhlášky stanovených v čl. 4 odst. 2 a 3, a to na žádost finanční instituce, podle procesních pravidel upravujících povolovací řízení podle čl. 48 odst. 1 písm. a) zákona o MNB, a to ode dne určeného v rozhodnutí podle čl. 4 odst. 1 po dobu maximálně 12 měsíců a*

101 Vyhláška MNB, čl. 2 odst. 2 a čl. 4 odst. 1

102 Ibid., čl. 3, odst. 2

103 V souladu s čl. 2 odst. 2 Vyhlášky MNB může testovaný produkt využívat pouze 10 000 klientů

s ohledem na maximálně 10 000 klientů.“¹⁰⁴ Mezi povinnosti, od jejichž plnění je možné se odchýlit, se řadí například: podrobná pravidla pro identifikaci klienta na dálku, některá pravidla pro limitaci dluhu, některá platební pravidla, některá pravidla pro poměr celkových nákladů, ustanovení týkající se systémů interního vzdělávání, některá pravidla pro vyřizování stížností klientů, pravidla pro klasifikaci a hodnocení partnerů nebo některé oznamovací povinnosti vůči MNB týkající se výše uvedených požadavků.¹⁰⁵ Článek 3 ale dále specifikuje podmínky, za kterých je možné tato odchýlení umožnit. Z nich lze zmínit například to, že účastník musí uvést svůj produkt na domácím – maďarském trhu, musí se jednat o inovativní řešení v souladu s cíli FITE, klient musí být náležitě informován o specifikách a rizicích produktu a zároveň musí písemně prohlásit, že si je těchto rizik vědom a že jim porozuměl.

Kromě sandboxu nabízí platforma MNB Innovation Hub také přehled všech relevantních právních ustanovení a povinností, ale i jednotlivá doporučení MNB s cílem usnadnit zájemcům o získání licence průběh licenčního řízení.¹⁰⁶ Zájemce se může také se svým dotazem ohledně licencování obrátit přímo na MNB, a to skrze formulář na téže webové stránce. Obě tyto aktivity inovační platformy mohou v mnoha ohledech značně usnadnit, zrychlit a zlevnit úsilí inovativních finančních společností a učinit pro ně celý proces dostupnější. Výhody tento otevřený přístup přináší také pro dohledový orgán, který díky tomu získá možnost efektivněji usměrňovat licenční řízení, které s sebou zejména u inovativních produktů často nese nepochopení technologie ze strany dohledových orgánů a pravidel a povinností ze strany žadatelů, což v konečném důsledku vede k opakovanému vracení k přepracování.

Bohužel ohledně maďarských zkušeností s regulatorním sandboxem, počtu projektů, které prošly testováním nebo případných obtížích, kterým v tomto kontextu museli čelit, nejsou dostupná žádná data. Lze tedy jen těžko říct, zda se regulatorní sandbox v Maďarsku osvědčil.

3.4 Litva

Litevský regulatorní sandbox jsem si vybrala proto, že byl mezi prvními zřízenými sandboxy v EU (2018) a taktéž proto, že Litva má pověst jednoho z evropských lídrů v oblasti

104 Vyhláška MNB, čl. 2., odst. 2.

105 Vyhláška MNB, čl. 3 a násl.

106 MNB INNOHUB. Fintech Legal Respository. MNB INNOHUB [online]. [cit. dne 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.mnb.hu/en/innovation-hub/fintech-legal-repository>

FinTechu, ale i například v oblasti digitalizace nebo inovací obecně. Zároveň mi přišlo zajímavé na litevském příkladě demonstrovat, jaké mohou být další přirozené kroky v podpoře finančních inovací, tedy jaké další iniciativy lze zakomponovat do FinTechového ekosystému. Tím myslím například i LBChain, tedy blockchainový sandbox, který funguje společně s klasickým regulatorním sandboxem, a o němž již byla řeč ještě v první kapitole. Na litevském příkladě je také zajímavé sledovat, jak může celý národní FinTechový sektor benefitovat ze zřízení regulatorního sandboxu. Jeho zřízení totiž signalizuje otevřenost země vůči finančním inovacím a láká tak zahraniční společnosti a investory.

Litevský regulatorní sandbox se od ostatních zmíněných modelů liší zejména tím, že byl zřízen aktem bankovní rady litevské centrální banky Lietuvos bankas (dále jen „*Litevská banka*“). Usnesení bankovní rady Litevské banky číslo 03-166 o schválení rámce pro regulatorní sandbox¹⁰⁷ z roku 2018 (*Dėl Lietuvos banko bandomosios finansinių inovacijų aplinkos aprašo patvirtinimo*) (dále jen „*Usnesení Litevské banky*“) stanovuje základní cíle a principy fungování regulatorního sandboxu. Podmínky pro účast v sandboxu jsou velmi podobné jako u maďarského modelu a samotný regulatorní sandbox je pak v článku 5 odstavci 1 Usnesení Litevské banky vymezen takto: „*regulatorní sandbox je rámec zřízený Litevskou bankou, který umožňuje účastníkům finančního trhu vstupovat do kontrolovaného prostředí, kde je omezen rozsah činnosti a kde jsou přijata další opatření na ochranu zájmů spotřebitelů a široké veřejnosti, a to na omezenou dobu za účelem možnosti finančních institucí testovat finanční inovace, které přinášejí prospěch společnosti, a to pod vedením a dohledem Litevské banky.*“¹⁰⁸ Litevský model jsem zařadila mezi vybrané příklady z důvodu, že při svém fungování uplatňuje princip proporcionality a nejen, že tak explicitně stanovuje ve svém zakládacím dokumentu, ale poskytuje i poměrně detailní popis jeho uplatňování v Usnesení Litevské banky. V kapitole 2 Usnesení Litevské banky jsou vyjmenovány tři hlavní nástroje, které Litevská banka využívá při interakci s testovanými subjekty. Jedná se o (i) aktivní konzultaci s účastníky, a to od podání a přezkoumání žádostí o vstup až po celou dobu trvání testování v regulatorním sandboxu, (ii) aktivní uplatňování zásady proporcionality při výkladu a aplikaci právních předpisů upravujících finanční trh, a (iii) neuplatňování donucovacích opatření, pokud to není nutné. Druhý a třetí bod stojí za bližší pozornost. K aplikaci principu proporcionality uvádí v článku 10. odstavci 2. Usnesení Litevské banky toto: „*Během podávání a posuzování*

107 Usnesení Litevské banky dostupné z: https://www.lb.lt/uploads/documents/files/EN/our-functions/supervision-of-financial-institutions/sandbox/03-166_2018%2009%2019_EN.pdf

108 Usnesení Litevské banky, **Error! Hyperlink reference not valid.** čl. 5, odst. 1.

všech žádostí o vstup do regulatorního sandboxu a po dobu trvání činnosti účastníka finančního trhu v regulatorním sandboxu se Litevská banka snaží vykládat a uplatňovat ustanovení právních aktů regulujících finanční trh s ohledem na podstatu, rozsah a složitost konkrétní činnosti, která se opírá o finanční inovace, jakož i s ohledem na související rizika. Při výkladu a uplatňování ustanovení právních aktů regulujících finanční trh se Litevská banka řídí touto zásadou: *dočasná činnost a činnost omezeného rozsahu v regulatorním sandboxu, která přináší prospěch společnosti, zejména pokud jsou uplatňována dodatečná opatření na ochranu zájmů spotřebitelů a široké veřejnosti, ospravedlňuje flexibilnější a k inovacím vstřícnější výklad právních aktů;*¹⁰⁹ Neuplatňování donucovacích opatření pokud to není nutné pak rozvádí stejný dokument v článku 10, odstavci 3, který říká, že: *„po dobu, kdy účastník finančního trhu působí v regulatorním sandboxu, neuplatňuje Litevská centrální banka donucovací opatření stanovená v právních předpisech ani vůči účastníkovi finančního trhu, ani vůči jeho vedoucím pracovníkům. Donucovací opatření se uplatňují pouze v případě, že je to nezbytné pro účely dohledu, nebo v případě, že donucovací opatření jsou povinná a nezbytná k zabránění významným škodám způsobeným spotřebitelům nebo široké veřejnosti.“*¹¹⁰

Přesto, že pro účast v sandboxu není nutné formálně získat licenci, dohledový orgán uplatňuje proporcionalitu a neuplatňuje donucovací opatření, musí testovaný subjekt dle článku 21 odstavce 2 Usnesení Litevské banky dodržovat požadavky stanovené právními předpisy upravujícími finanční trh, tedy příslušnou finanční regulaci, jakož i podmínky testování uvedené v plánu testování, který se předkládá Litevské bance. Možnost testování bez licenci vyplývá a contrario z následujících dvou tvrzení: *„Pokud testování proběhne úspěšně, žadatel se rozhodne, zda bude pokračovat v poskytování služeb (po případném získání licence, pokud je to nutné).“*¹¹¹ a *„Pokud se účastník finančního trhu rozhodne pokračovat v činnostech vykonávaných v regulatorním sandboxu a požádá Litevskou banku o vydání licence nebo jiného povolení, Litevská banka znovu neposuzuje podmínky pro vydání licence nebo jiného povolení, které byly původně hodnoceny při posuzování žádosti o vstup do regulatorního sandboxu nebo při monitoringu činnosti v regulatorním sandboxu, a nepožaduje, aby účastník finančního trhu poskytl již předložené dokumenty a informace.“*¹¹² Účastníku sandboxu je tedy

109 Ibid., čl. 10, odst. 2

110 Ibid., **Error! Hyperlink reference not valid.** čl. 10, odst. 3

111 THE BANK OF LITHUANIA. Regulatory sandboxu. How does it work? Lietuvos bankas. Eurosistema [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.lb.lt/en/regulatory-sandbox#ex-1-2>

112 Usnesení Litevské banky, kapitola 6, bod 24.3

umožněno testovat svůj produkt bez formální licence, ale pouze za předpokladu, že splňuje požadovaná kritéria pro umožnění vstupu do sandboxu.

Usnesení dále specifikuje v článku 21 odstavci 3, že Litevská banka: „*sleduje a kontroluje dodržování požadavků stanovených právními předpisy upravujícími finanční trh a podmínek testování uvedených v plánu testování. Účastník finančního trhu musí každý měsíc (do sedmého dne následujícího měsíce) předkládat Litevské bance průběžné zprávy o testování, které obsahují popis dosažených milníků, jakož i další informace, které si Litevská banka vyžádá ve lhůtě stanovené Litevskou bankou.*“ Článek 22 pak dodává, že za určitých okolností má Litevská banka pravomoc zrušit svůj souhlas s přijetím účastníka do regulatorního sandboxu, a to sice po předchozím upozornění na porušení nebo nedostatky, poskytnutí lhůty k jejich zhojení a za předpokladu, že zrušení souhlasu bude náležitě odůvodněno. V takovém případě se bude jednat o porušení požadavků stanovených právními předpisy upravujícími finanční trh, podmínek testování uvedených v plánu testování nebo o situaci, že by byly ohroženy zájmy veřejnosti nebo účastníkůvých klientů.

Kapitola 6 Usnesení Litevské banky popisuje jednotlivé případy, kdy právo účastníka působit v regulatorním sandboxu, a tedy testovat svůj produkt, končí. Testování probíhá po dobu 6 měsíců s možností prodloužení na 12. Kromě toho je možné ukončit testování předčasně, a to například pokud se účastník sám rozhodne ukončit své působení, Litevská banka zruší souhlas s jeho účastí nebo uplyne předem stanovená doba testování. Po skončení účasti se na účastníka dále nevztahují nástroje uvedené v kapitole 2 Usnesení Litevské banky (komunikace, proporcionalita, neuplatňování donucovacích opatření) a účastník musí předložit závěrečnou zprávu o průběhu testování shrnující výsledky testování.¹¹³ Pokud chce účastník v činnosti nadále pokračovat, musí k tomu získat standardní licenci, pokud je pro konkrétní činnost potřeba. Licenční řízení ale probíhá rychleji, protože jak již bylo zmíněno výše, Litevská banka znovu neposuzuje podmínky pro vydání licence nebo jiného povolení, které již jednou byly hodnoceny v rámci procesu posuzování žádosti o vstup do regulatorního sandboxu. Litevská banka zároveň nepožaduje, aby žadatel znovu předkládal již poskytnuté dokumenty nebo informace.¹¹⁴

113 Ibid., kapitola 6, bod 24.2

114 Srovnání Ibid., kapitola 6, bod 24.3

Z hlediska transparentnosti regulatorního sandboxu je důležité zmínit článek 9 Usnesení Litevské banky, který stanovuje povinnost pro Litevskou banku zveřejňovat na svých webových stránkách informace týkající se rozhodnutí o povolení vstupu účastníků do regulatorního sandboxu, ukončení jejich činnosti a souhrnné informace o výsledcích těchto činností. Bližší informace jsou ale kryty tajemstvím mezi dohledovým orgánem a dohláženým subjektem dle příslušné legislativy. Transparentnost řízení regulatorního sandboxu a rovný přístup k výsledkům testování je důležitým předpokladem pro prevenci porušení hospodářské soutěže. V tomto kontextu je vhodné také zmínit, že například po ukončení testování P2P pojistné platformy v roce 2020 inspirovaly výstupy z testování Litevskou banku natolik, že připravila dokument Pokyny Litevské banky pro peer-to-peer pojištění - udržitelný způsob pronikání inovací na trh (Peer-to-peer insurance guidelines by the Bank of Lithuania – a sustainable way of market entry for innovations)¹¹⁵, aby mohla výsledky testování a jejich další implikace sdílet s co největším počtem společností, pro které mohou být přínosné.

Ze všech různých dostupných materiálů ohledně litevského regulatorního sandboxu se zdá, že testováním úspěšně prošel pouze jeden projekt, který ukončil testování v říjnu 2020, a to sice P2P pojistná platforma, která byla již zmíněna výše. Tato platforma umožňuje svým členům vytvářet skupiny sobě rovných s cílem chránit se před ztrátami.¹¹⁶ Přesto ale v Litvě v několika posledních letech došlo k velkému vzestupu FinTechu. To lze demonstrovat například i na tom, že jen oproti roku 2020 dosáhly finanční společnosti příjmů z licenčních činností v roce 2021 ve výši 503,97 milionu EUR, což je o 361,60 milionu EUR víc než v roce 2020 (3,5krát více).¹¹⁷ Domnívám se, že jedním z důvodů, proč se FinTechu v Litvě tak daří, může být právě i zřízení sandboxu, respektive fakt, že jeho zřízení signalizuje podporu finančních inovací a otevřenost novým technologiím ze strany regulátora i dohledu, což láká zahraniční finanční společnosti i investory. „*Litevská banka si je dobře vědoma toho, že sandbox je dobrý pro budování značky a pověsti země jako země přátelské k inovacím.*“¹¹⁸

¹¹⁵THE BANK OF LITHUANIA. Peer-to-peer insurance guidelines by the Bank of Lithuania – a sustainable way of market entry for innovations. Lietuvos bankas. Eurosistema [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.lb.lt/en/news/peer-to-peer-insurance-guidelines-by-the-bank-of-lithuania-a-sustainable-way-of-market-entry-for-innovations>

¹¹⁶ THE BANK OF LITHUANIA, op. cit. sub. 44

¹¹⁷ LIETUVOS BANKAS. *Annual Report of the Bank of Lithuania*. Vilnius: Bank of Lithuania, 2021 [online]. [cit. 2022-16-06]. str. 30. Dostupné z: https://www.lb.lt/uploads/publications/docs/36951_b0d2e48ddb48ef0c53e57b6dff6dad8f.pdf

¹¹⁸ TURP-BALAZS, Craig. *Sandbox success cements Lithuania's reputation as fintech hub*. Londýn: Emerging Europe, 2020 [online]. [cit. 2022-16-06]. Dostupné z: <https://emerging-europe.com/new-industry/sandbox-success-cements-lithuanias-reputation-as-fintech-hub/>

Dalším důležitým aspektem, díky němuž se FinTechu v Litvě daří, může být i to, že tamní FinTechový ekosystém funguje velmi dobře. "Celý FinTechový ekosystém je zde velmi rozvinutý - sítě na podporu podnikání, jasná a účinná regulace, právníci, kteří se v oboru vyznají, a technologičtí partneři s těmi správnými odbornými znalostmi a řešeními," říká Anton Zujev, vedoucí oddělení rozvoje podnikání ve společnosti Fininbox, která poskytuje IT platformy a související poradenské služby pro finanční instituce.¹¹⁹ K tomu dodává Paulius Tarbūnas, šéf sektorové asociace FinTech Litva, že: Všichni účastníci dobře spolupracují: FinTech Litva a další sdružení s aktivními členy, Litevská banka, Ministerstvo financí, vládní agentury, které podporují zahraniční investice a investory, Agentura pro vědu a inovace. Je to živá síť s pravidelnými inovačními akcemi a například oblíbenými měsíčními snídaněmi, kde se sdílí, co se v jednotlivých organizacích chystá, a společně se brainstormuje,¹²⁰ Na tomto příkladu lze tedy dobře vidět, že ač má zřízení regulatorního sandboxu pozitivní efekty na rozvoj a růst FinTechu, není to všespásný institut a je třeba budovat a podporovat i ostatní části inovačního ekosystému v dané zemi. Zároveň je důležité dodat, že nejspíše nejzásadnějším aspektem je pak přístup regulátora a dohledového orgánu jako takového. "Litevská banka vyniká mezi regulatorními orgány tím, že je tak otevřená, přátelská a vstřícná, pokud jde o žádosti o fintechovou licenci, a provází společnosti celým procesem, přičemž je transparentní ohledně rizik a požadavků, které musí společnosti splnit, aby byly způsobilé."¹²¹

3.5 Nizozemí

Nizozemský regulatorní sandbox¹²² jsem se rozhodla představit detailněji, neboť v rámci právního ukotvení sandboxu klade velký důraz na uplatňování diskreční pravomoci dohledového orgánu při výkladu pravidel finanční regulace, tedy že umožňuje při aplikaci pravidel využít celou šíři jejich možného výkladu. Jelikož diskrece dohledového orgánu je jedním ze základů fungování regulatorního sandboxu, rozhodla jsem se nizozemskému modelu věnovat v této práci bližší pozornost a demonstrovat tak její aplikaci v kontextu sandboxu na konkrétním případě.

¹¹⁹ GRZEGORCZYK, Marek. *Why collaboration is the key to Lithuania's fintech success*. Londýn: Emerging Europe, 2020 [online]. [cit. 2022-16-06]. Dostupné z: <https://emerging-europe.com/business/why-collaboration-is-the-key-to-lithuanias-fintech-success/>

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ Ibid.

¹²² DNB. InnovationHub and Regulatory Sandbox. De Naderlandsche Bank (DNB) [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.dnb.nl/en/sector-information/supervision-stages/prior-to-supervision/innovationhub-and-regulatory-sandbox/>

Nizozemský úřad pro finanční trhy (De Autoriteit Financiële Markten dále jen „AFM“), který je příslušným nizozemským dohledovým orgánem, má poměrně velkou volnost při interpretaci pravidel finanční regulace a při aplikaci vychází primárně z účelu právního předpisu. Tímto širším výkladem a zkoumáním smyslu a účelu právního pravidla umožňuje nizozemský model regulatorního sandboxu velmi flexibilně reagovat na technologický vývoj a v maximální možné míře zohlednit a podpořit inovace.¹²³ Může jít třeba o případy, kdy inovace vytváří úplně novou situaci, která sice není právem předvídaná, ale splňuje základní cíle zákona a bylo by nepřiměřené v takovém případě uplatňovat přísnou aplikaci zákona. Ve společné zprávě AFM a Nizozemské banky (De Nederlandsche Bank – dále jen „DNB“)¹²⁴ s názvem Více prostoru pro inovace ve finančním sektoru; přístup na trh, povolení a dohled: Další kroky AFM – DNB (dále jen „Zpráva AFM a DNB“)¹²⁵ jsou pak zmíněny bližší informace o tom, jak dohledový orgán tuto svou diskreční pravomoc uplatňuje. V této zprávě je mimo jiné uvedeno, že: *„Základním předpokladem regulatorního sandboxu je, že se orgány dohledu při posuzování inovativních produktů, služeb nebo obchodních modelů zaměří na skutečné účely politik, pravidel a předpisů. A pokud jsou tyto účely splněny, využijí prostor, který jim právní předpisy nabízejí, aby poskytly řešení na míru. Mezi příklady metody výkonu dohledu v rámci sandboxu patří alternativní výklady v právním rámci otevřených standardů nebo formální výjimky z konkrétních právních požadavků.“*¹²⁶ Dále pak tento koncept rozvádí Zpráva AFM a DNB ještě takto: *„Pokud společnost poskytující finanční služby nemůže přiměřeně splnit konkrétní zásady, pravidla nebo předpisy při uvádění inovativních produktů, služeb nebo obchodních modelů na trh, ale splňuje jejich základní účel, může využít výhod sandboxu. Klíčový je samozřejmě termín přiměřeně. Orgány dohledu budou posuzovat, zda společnosti mohou nebo nemohou přiměřeně splnit konkrétní zásady, pravidla nebo nařízení, a to případ od případu. Uplatňování regulatorního sandboxu bude úzce záviset na okolnostech, ale k objasnění může pomoci několik příkladů: Pokud má společnost poskytující finanční služby prokazatelně lepší způsob, jak dosáhnout cílů zásad, mohou orgány dohledu shledat, že je nepřiměřené uložit společnosti striktní uplatňování současného výkladu těchto zásad.“*¹²⁷

123 DE NADERLANDSCHE BANK. More room for Innovation the financial sector. Market acces, authorisations and supervision: Next steps AFM-DNB. De Naderlandsche Bank [online], 2016. [cit. 2022-05-05], str. 2. Dostupné z: <https://www.dnb.nl/media/xqhns2k/more-room-for-innovation-in-the-financial-sector.pdf>

124 AFM a DNB v roce 2016 společně zřídily a provozují nizozemský regulatorní sandbox

125 Ibid.

126 Ibid., str. 3

127 Ibid., str. 3

Zpráva AFM a DNB uvádí, že způsobilost účastnit se sandboxu je pro zájemce o testování podmíněná tím, že musí splňovat řadu kritérií, a to proto, aby byla garantována maximální bezpečnost finančního systému. Hlavní kritéria jsou tři, a to sice, že (i) inovativní produkt, služba nebo obchodní model přispívá k jednomu nebo více cílům zákonů o finančním dohledu: (např. robustnost společností poskytujících finanční služby, řádné a transparentní procesy na finančním trhu nebo zacházení se zákazníky s příslušnou pečlivostí), (ii) při implementaci inovativního produktu naráží zájemce o testování na zbytečné právní překážky, které společnost poskytující finanční služby nemůže rozumně překonat, ačkoli splňuje základní cíl těchto zákonů a na závěr (iii) firemní procesy zájemce zahrnují postupy a opatření na ochranu robustnosti společnosti a zájmů těch, kteří využívají těchto finančních služeb nebo produktů, případně všech ostatních zúčastněných stran.¹²⁸

Konkrétní podmínky, délku testování a případné regulační úlevy určí individuálně pro každého účastníka sandboxu dohledový orgán. V případech, kdy účastníkovi sandboxu bylo uděleno příslušné povolení nebo odchylka od konkrétního regulačního pravidla, mohou na tomto povolení nebo výjimce váznout případné specifické požadavky nebo omezení. Dohledový orgán zároveň testování kontinuálně sleduje a může kdykoliv částečně nebo úplně ukončit toto testování nebo změnit, omezit či uložit dodatečné požadavky nebo omezení.¹²⁹

Nizozemské dohledové orgány v rámci regulačního sandboxu využívají zejména alternativních výkladů, rozsahu umožněného interpretací nebo udělování formálních výjimek z konkrétních právních požadavků. Nejvíce prostoru pro diskreci mají dohledové orgány v rámci svých vlastních zásad a pokynů, tedy např. při interpretaci otevřených právních norem. V menším rozsahu je pak možné uplatňovat diskreci u zásad a pokynů stanovených ESAs. Je tedy možné v určité míře, dané zejména povahou a podrobností pokynů, se od těchto pokynů odchýlit nebo je vykládat či ukládat jiným způsobem. To ale pouze za předpokladu, že je dohledový orgán schopný prokázat, že cíle regulace jsou naplněny alternativním způsobem. Situace je pak odlišná pro vnitrostátní právní předpisy. U nich lze využít diskreci pouze, pokud to zákon explicitně umožňuje, pokud stanovuje určité výjimky nebo pokud se jedná o regulační pravidla, která jsou tzv. otevřenými standardy, které přímo nabízejí prostor pro interpretaci, která reflektuje konkrétní okolnosti. Poslední kategorií relevantních předpisů jsou předpisy evropské. V jejich kontextu je možné nabízet regulační

128 Ibid., str. 4

129 Ibid., str. 5

řešení „šitá na míru“ pouze pokud tak tyto předpisy výslovně umožňují. Pokud by tedy testovaný produkt v určitém aspektu odporoval evropské regulaci, respektive nenaplnňoval její cíle, nemůže být připuštěn k testování v sandboxu.¹³⁰

V rámci podpory inovací AFM a DNB dlouhodobě využívá i další instituty a mechanismy, které také blíže představuje ve Zprávě AFM a DNB. Konkrétně se jedná o částečné povolení, povolení s podmínkami a tzv. opt-in povolení. V prvním případě mohou orgány dohledu společnostem poskytujícím finanční služby udělit na předem stanovenou dobu tzv. částečné povolení, v rámci kterého může společnost poskytující finanční služby naplnit pouze požadavky spojené se získáním povolení pro konkrétní aktivitu, které chce společnost provozovat. Tato možnost udělovat částečná povolení je v souladu s Nizozemským zákonem o finančním dohledu (*Wet op het financieel toezicht*) (dále jen „Nizozemský ZoFD“)¹³¹, přičemž AFM tento institut běžně užívá. DNB využívá jeho obdobu pro pojišťovny a platební instituce, přičemž dle Zprávy AFM a DNB otevře tuto možnost i pro povolení udílené bankám (za předpokladu, že banka již má univerzální povolení a tímto způsobem si žádá a další aktivitu nad rámec svého povolení). Dokument dále uvádí, že částečné povolení může být užitečné, pokud společnost poskytující finanční služby nechce od počátku provozovat všechny činnosti, ke kterým by dle příslušné licence byla oprávněna. A to například proto, že toho v počátku ještě není schopna. V takovém případě si může tato společnost v jakémkoliv okamžiku zažádat o povolení i pro další činnosti a postupně tak rozšiřovat svá oprávnění až třeba k plnému – univerzálnímu povolení. Částečné povolení ale může mít i dlouhodobý charakter, například pokud se chce společnost poskytující finanční služby specializovat na jednu konkrétní, specifickou činnost nebo zaměřovat své aktivity jen na velmi úzký segment trhu.¹³²

Druhý institut, tedy povolení s podmínkami, umožňuje vydání povolení, se kterým jsou spojeny konkrétní podmínky či omezení, které se liší případ od případu. Pro AFM a DNB je tento institut další možností, jak zprostředkovat inovativním společnostem opatření na míru, které jim může usnadnit, urychlit a zlevnit proces získávání příslušného povolení. Povolení se tak přizpůsobí konkrétní činnosti podnikatele a umožní mu tím v omezeném rozsahu poskytovat konkrétní aktivity a zároveň dále pracovat na dokončování a optimalizaci svého

130 Ibid., str. 6-7.

131 Nizozemský zákon ze dne 28. září 2006 o finančním dohledu (*Wet op het financieel toezicht*)

132 DE NADERLANDSCHE BANK, op. cit. sub. 48, str. 8 až 9

finálního produktu. V důsledku toho, že společnost již může operovat na trhu, tedy alespoň částečně poskytovat své služby, je pro inovativní společnost snazší získávat investice (společnost působí v očích investorů důvěryhodněji, neboť prokázala, že produkt funguje, je již zaveden na trh a je tedy mnohem nižším investičním rizikem) nebo třeba nabírat další zaměstnance za účelem rozvoje produktu. Příkladem podmínky udělované AFM nebo DNB na míru konkrétní společnosti pak může být třeba specifikace cílových zákazníků, tedy např. že služby mohou být poskytovány pouze profesionálům a ne spotřebitelům.¹³³

Třetí možností je opt-in povolení, tedy poměrně neobvyklý institut, na jehož základě může jakákoliv společnost se sídlem v Nizozemsku, která není bankou, podnikat a nabízí specifické finanční služby, být DNB klasifikována jako banka. Ovšem toto povolení nesmí být využito k pasportizaci. Společnost proto nemůže na základě této licence poskytovat příslušné finanční služby v jiných členských státech bez nutnosti získávat další povolení. Pokud tedy v ostatních zemích nezíská příslušná povolení, smí provozovat tyto konkrétní podnikatelské aktivity pouze na území Nizozemí¹³⁴. Konkrétní finanční služby, při jejichž poskytování je možné využít opt-in povolení, jsou specifikovány v paragrafu 3:4 Nizozemského ZoFD, přičemž se jedná o tyto dvě služby: přijímat a držet návratné finanční prostředky od jiných osob než od veřejnosti a poskytovat úvěry na vlastní účet nebo přijímat návratné finanční prostředky bez úvěrů a investovat je na vlastní účet.¹³⁵ Držitelé opt-in povolení jsou tedy postaveni na roveň bankám a mohou ve svém názvu použít slovo "banka". Zároveň ale platí, že všechny regulační povinnosti, kterými se řídí regulované banky, se vztahují i na banky s oprávněním opt-in.¹³⁶

Dle Zprávy AFN a DNB je klíčovým elementem pro účast v regulačním sandboxu, nebo při udělování částečného a opt-in povolení pro banky, robustní exitová strategie. Tím se myslí vypracování plánu odchodu z trhu, pokud by došlo k ukončení činnosti společnosti nabízející finanční služby. Účelem plánu odchodu z trhu je zajistit co nejvíce bezproblémové ukončení činnosti společnosti. Důkladný plán odchodu zaručuje, že veřejnost nepřijde o své finance a že nebude ohrožena finanční stabilita, pokud podnik selže.¹³⁷ Specifikem nizozemského regulačního sandboxu je také to, že na rozdíl od jiných evropských modelů vyžaduje pro nově přichozí účastníky správní poplatek za autorizaci a účastníci, kteří již testují své produkty, platí

133 Ibid., str. 8 až 9

134 Ustanovení § 3:4 Nizozemského ZoFD

135 DE NADERLANDSCHE BANK, op. cit. sub. 48, str. 8 až 9

136 Ibid., str. 8 až 9

137 Ibid., str. 8 až 9

pravidelný správní poplatek za výkon dohledu.¹³⁸ Co se pak týče transparentnosti, DNB a AFM se zavazují pravidelně informovat o vývoji v rámci regulatorního sandboxu, ale pouze v plně anonymní formě, aby nebylo možné společnosti identifikovat.¹³⁹

Za zmínku stojí i zvláštnost nizozemského modelu, že v určitých případech monitoruje dohledový orgán inovativní společnosti i mimo regulatorní sandbox, tedy i když společnosti neusilují o získání licence. Pro dohledové orgány je v takovém případě výhodnější sledovat předmětnou společnost již od počátku jejich aktivit, aby získala co nejvíce informací, pokud by následně došlo k testování v sandboxu, tedy pokud by produkt později spadl pod finančně právní regulaci. V takovém případě by dohledový orgán již disponoval důležitými informacemi pro nastavení a následné schvalování testování. Jako příklad pak Zpráva AFM a DNB uvádí: „Společnost chce využít technologii blockchain pro obchodování s finančními nástroji a k testování této technologie může využít virtuální nástroje představující virtuální hodnoty. Tím se sice test dostává mimo finančněprávní rámec, ale zapojení orgánů dohledu by mohlo pomoci identifikovat výhody a nevýhody této technologie. Přidanou hodnotou pro společnost bude to, že orgány dohledu budou obeznámeny jak se společností, tak s produktem, pokud následně přistoupí k žádosti o povolení.“¹⁴⁰

Nizozemsko v roce 2016 kromě regulatorního sandboxu zřídilo i inovační hub. Některé zkušenosti s oběma facilitátory pak AFM a DNB představily v reportu Pokračující dialog – Innovation Hub a Regulatory Sandbox: zkušenosti po třech letech z roku 2019 (dále jen „Report“)¹⁴¹. Report v první části shrnuje úspěšnost inovačního hubu a uvádí, že v každém kvartálu obdržely AFM a DNB dohromady průměrně 50 otázek, přičemž více než polovina z nich byla od start-upů. Ptali se licencovaní i nelicencovaní poskytovatelé finančních služeb, kromě toho se ale s více obecnými dotazy na inovační hub obraceli ale třeba i právnické firmy, výrobci softwaru, poskytovatelé cloudových služeb, konzultanti, vlády, vzdělávací instituce, nebo jednotlivci, a to například s dotazy na názor DNB či AFM na určitou technologii. Report dále uvádí, že 39 % všech dotazů zaslanych DNB se týkalo toho, zda je pro určitý typ služby potřeba licence a 65 % všech dotazů předložených AFM se týkalo rozsahu dohledu.

138 Ibid., str. 6

139 Ibid., str. 6

140 Ibid., str. 6

141 DE NADERLANDSCHE BANK. Continuing dialogue. innovationHub and Regulatory Sandbox lessons learned after three years [online]. Amsterdam: De Naderlandsche Bank, 2019. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewigp8KXguz3AhXTNOwKHjYjWDhEQFnoECAMQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.afm.nl%2F~%2Fprofmedia%2Ffiles%2Frapporten%2F2019%2Finnovationhub-rapport-eng.pdf&usg=AOvVaw2U-LF-Cf6ybbpvcXKEIcE>

Jako nejčastější témata se pak objevovaly platební služby, PSD2, elektronické peníze, crowdfunding, blockchain, AI nebo RegTech.¹⁴² Tyto statistiky dle mého názoru ukazují, že huby jsou důležitou a hojně využívanou součástí FinTechového ekosystému, která napomáhá pochopení regulace a dohledu, a to nejen pro samotné poskytovatele finančních služeb, ale i pro všechny ostatní subjekty na finančních trzích.

O regulatorních sandbotech se pak Report zmiňuje takto: „*V některých případech bylo skutečně nutné poskytnout řešení na míru. Nicméně pouze několik případů vyžadovalo změnu právních předpisů. To byl například případ různých forem služeb spojených s kryptoměnami (např. definice finančního nástroje a sekundárního obchodování s finančními nástroji). Výsledkem byla mj. Společná doporučující zpráva AFM a DNB ministři financí o regulaci kryptoměn. V ostatních případech nebyla ani tak potřeba zásadní změna regulatorního rámce, jako spíše nová interpretace stávajících předpisů nebo politik za účelem odstranění nejasností, které by jinak byly zbytečně omezující. Za tímto účelem byl např. připraveno Q&A, které mělo objasnit, kdy jsou provozovatelé považováni za poskytovatele platebních služeb, přijímají-li úvěry od zákazníků, jako je tomu v případě crowdfundingu. Kromě toho AFM zveřejnilo své stanovisko k tzv. robotickému poradenství a Pokyny k povinnosti péče v oblasti automatizované a poloautomatizované správě portfolia.*“¹⁴³ Toto shrnutí pak dle mého názoru demonstruje, že regulatorní sandbox pomáhá i regulátorům a dohledovým orgánům získat lepší porozumění situaci na trhu a může díky tomu být velmi vhodným nástrojem pro vytváření informovaných politik dohledu a regulace.

V Evropě se také objevují hlasy, které volají po společných evropských zásadách, standardech, pravidlech a postupech, kterými by se řídily evropské dohledové orgány, které provozují sandboxy. Jedním z těchto hlasů byla i Expertní skupina pro regulatorní překážky finančních inovací, která ve své zprávě Třicet doporučení pro regulaci, inovace a finance¹⁴⁴ uvádí: „*Pro zaručení rovných podmínek v celé Evropě při zřizování a užívání sandboxů by měl být systém sandboxů dále harmonizován na základě osvědčených postupů uvedených ve Zprávě ESAs, tak aby NCAs postupovaly podle společných zásad a standardů, přičemž pravidla a postupy by měly být co nejvíce efektivní a transparentní. To by zaručilo rovné podmínky*

142 DE NADERLANDSCHE BANK, op. cit. sub. 48, str. 6 až 9

143 Ibid., str. 10

144 EXPERT GROUP ON REGULATORY OBSTACLES TO FINANCIAL INNOVATION. 30 Recommendations on Regulation, Innovation and Finance [online]. Brusel: Evropská komise, 2019. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/191113-report-expert-group-regulatory-obstacles-financial-innovation_en.pdf

*pokud jde o přístup k sandboxům a usnadnilo by to přeshraniční podnikání, protože firmy by se musely řídit společným rámcem testování, čímž by se zvýšila důvěra ve výsledky testů a jejich přenositelnost do jiných evropských jurisdikcí, a zlepšili síťové efekty díky lepší a formalizovanější koordinaci mezi regulatorními sandboxy.*¹⁴⁵ Harmonizace v této oblasti, a tedy překonání současných nejednotných postupů mezi jednotlivými členskými státy, by napomohla nastavení rovných podmínek pokud jde o přístup k sandboxům, a usnadnila přeshraniční podnikání. Výsledky testování by byly zároveň vzájemně srovnatelné a poskytovaly by tedy komplexnější vhled do problematiky. S tím ale nesouhlasí Studie DG IPOL, která uvádí, že: *„Přestože harmonizovaný rámec může mít určité výhody, např. v zajištění rovných podmínek na celém jednotném trhu a usnadnění přeshraničního podnikání, představuje také určité výzvy. Současné rozdíly mezi jednotlivými modely, které si jednotlivé členské státy zvolily pro model a provozování svých regulatorních sandboxů úzce souvisejí s mandátem, nástroji a pravomocemi příslušných orgánů dohledu. Ty se ale výrazně liší a vývoj systému, který by mohl fungovat ve všech členských státech, by tedy nemusel být jednoduchý.*¹⁴⁶ Kromě toho se objevují i názory, že by Evropská komise a ESAs ve spolupráci s EFIF měly zvážit možnost zřízení celoevropského regulatorního sandboxu¹⁴⁷. To se ale v současnosti zdá jako spíše nereálná představa, přičemž by samozřejmě záleželo hlavně na tom, zda by jednotlivé členské státy takovou iniciativu uvítaly a zda by se vůbec po konkrétnější analýze ukázala jako vhodná a proveditelná.

3.6 Česká republika

V České republice v současnou chvíli regulatorní sandbox zřízen není, přesto ale funguje při ČNB inovační facilitátor, a to sice kontaktní místo. ČNB k tomu na svém webu uvádí následující: *„Cílem vytvoření kontaktního místa je podpora zavádění inovativních technologií na českém finančním trhu prostřednictvím aktivnější komunikace s účastníky trhu či zájemci o vstup na něj.*¹⁴⁸ Dále pak ještě dodává, že *„Hlavním prostředkem pro dosažení tohoto cíle je flexibilnější odpovídání na relevantní dotazy přímo související s finančními inovacemi. ČNB se bude tazatelům snažit, obdobně jako v případě zodpovídání kvalifikovaných dotazů, poskytovat pomoc při řešení nejasných regulatorních otázek (včetně licenčních*

145 Ibid., str. 70

146 PARENTI, Radostina, op. cit. sub. 9, str. 45

147 EXPERT GROUP ON REGULATORY OBSTACLES TO FINANCIAL INNOVATION, op. cit. sub. 53, str. 72

148 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Finanční inovace. Česká národní banka online. Cit. 2022-29-05. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/financni-inovace/>

a dohledových) s cílem usnadnit plnění povinností, které jim předpisy na finančním trhu ukládají.“¹⁴⁹ Další iniciativou ČNB pro podporu FinTechu jsou pak kulaté stoly, tedy pravidelná setkání s FinTech komunitou, ale i širší veřejností, věnovaná pokaždé jinému tématu spojenému s finančními inovacemi. *„Cílem těchto setkání by mělo být umožnění vzájemného dialogu o problémech při implementaci inovací a možnosti jejich řešení v praxi.*“¹⁵⁰

Zřízení regulatorního sandboxu by dle mého názoru mohlo české FinTechové scéně, a potažmo celému finančnímu sektoru, významně pomoci. Český finanční systém je totiž velmi ovládán bankami a jinými tradičními institucemi, což může mít neblahý vliv na hospodářskou soutěž. Hlavním problémem, proč jsou finanční služby v ČR poskytovány hlavně bankami, se pak zdá být licenční řízení, které se pro svou délku a složitost stává pro mnohé nové hráče, zejména pak start-upy „smrtné“. Proces získávání licence v ČR je navíc poměrně přísný a podmínky nejasné, takže dochází k častému vracení žádostí ze strany ČNB k přepracování, což proces vždy znatelně prodlužuje. V některých případech pak tedy dochází k tomu, že start-upy, které nemají dostatečné finanční prostředky na získání licence (tedy na zaplacení právního poradenství nezbytného k jejímu získání), jsou zkupovány bankami, což není optimální stav z hlediska hospodářské soutěže. Regulatorní sandbox by tomuto mohl předcházet, jelikož by zájemcům o získání licence zprostředkoval dialog s dohledovým orgánem, který by pomohl s vyjasněním regulatorních nejasností. Potenciální zřízení sandboxu by ale samozřejmě znamenalo zapojení a spolupráci i dalších příslušných orgánů, jako například Úřadu pro ochranu osobních údajů. Pro efektivní fungování sandboxu je nutné zapojit do jeho provozu i tým odborníků z různých odvětví, zejména tým IT a datových specialistů. Spolu s vyčleněním speciálních zaměstnanců, kteří by v ČNB měli projekt na starosti, by tak provoz sandboxu mohl být poměrně nákladný. Možná i proto v současnosti není ze strany ČNB vůle se touto cestou vydat.

ČNB na svém webu uvádí, že *„Zřízení inovačního hubu nebo regulatorního sandboxu ČNB v současnosti neplánuje.*“¹⁵¹ Dále pak svůj negativní postoj k zřízení sandboxu ČNB rozvádí ve své odpovědi k Veřejné konzultaci Ministerstva financí – Inovace na finančním trhu a ochrana spotřebitele. *„Několik respondentů ve svých odpovědích opakovaně uvádí, že je podle nich překážkou pro rozvoj finančních inovací zdrženlivý přístup orgánu dohledu ke zřízení*

149 Ibid.

150 Ibid.

151 Ibid.

regulatorního sandboxu nebo inkubátoru, které by mohly přispět ke zrychlení licenčních řízení pro finanční inovátory. Česká národní banka ale ve své odpovědi oponuje a zdůrazňuje, že cílem legislativních změn by neměla být přímá či nepřímá podpora konkrétního segmentu nebo určitého druhu technologie, ale vytvoření efektivního trhu vytvářejícího prostor pro konkurenci. Proto považuje podporu vybraných subjektů formou regulatorního sandboxu nebo obdobného nástroje za postup v rozporu s principy technologické neutrality a rovného přístupu k tržním subjektům a vnímá jako dostatečnou formu podpory zřízení kontaktního místa pro fintech, které funguje od listopadu 2019.¹⁵² V tomto citovaném vyhodnocení veřejné konzultace se dá ale dále také najít, že ze strany trhu by o to zájem byl, a to sice v bodě 6.2: „Co by podle Vás podpořilo zakládání a růst FinTech společností? Někteří respondenti považují za bariéru složitost a zdoluhavost licenčního procesu, která se promítá do výše vstupních nákladů a stává se překážkou zejména pro malé start-upy. Uvádí, že zakládání a růst by podpořilo zlepšení možnosti konzultování regulatorních otázek s ČNB a jako řešení této překážky navrhuji zvážit využití regulatorních sandboxů diskutované již výše“.¹⁵³

Ministerstvo financí (dále jen „MF“) se naopak ke zřízení sandboxu pro finanční služby staví pozitivně a zahájilo proto v tomto kontextu dne 5. května 2022 projekt, jehož cílem je podpořit potenciál FinTech aplikací a využití dat ve finančních službách v České republice. Výstupem projektu, který je financován Evropskou unií prostřednictvím Nástroje pro technickou podporu a realizován Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen „OECD“) ve spolupráci s Generálním ředitelstvím Evropské komise pro podporu strukturálních reforem, bude Studie proveditelnosti k potenciálu dat ve finančních službách (dále jen „Studie OECD“). V pozvánce na setkání k zahájení Studie OECD je uvedeno, že: „Tato studie si klade za cíl zmapovat současnou situaci v ČR a navrhnout, jak nejlépe finanční data sdílet a užívat a na základě zjištěného zvážit nejvhodnější podobu sandboxu pro finanční služby.“¹⁵⁴ Tato iniciativa se též vzájemně doplňuje s Národním plánem obnovy (dále jen „NPO“)¹⁵⁵, který mimo jiné v jedné z reforem zmiňuje právě i vznik sandboxů v regulovaných odvětvích. K tomu MF v tiskové zprávě ze zahajovacího setkání ke Studii OECD uvádí: „Zřízení FinTech sandboxu je součástí

152 MINISTERSTVO FINANCÍ. Vyhodnocení veřejné konzultace Inovace na finančním trhu a ochrana spotřebitele. Praha: Ministerstvo financí, 2020 [online]. [cit. 2022-29-05]. str. 3. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Vyhodnoceni_2020-05_Vyhodnoceni-verejne-konzultace-inovace_v02.pdf

153 Ibid., str. 9

154 MINISTERSTVO FINANCÍ. Pozvánka na setkání k zahájení Studie OECD k potenciálu dat ve finančních službách. Ministerstvo financí [online]. [cit. 2022-29-05]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/inovace-na-financnim-trhu/aktuality/2022/pozvanka-na-setkani-k-zahajeni-studie-oe-47399>

155 MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. Národní plán obnovy. Plán pro oživení a odolnost České republiky. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2021 [online]. Dostupné z: https://amsp.cz/wp-content/uploads/2021/05/6_NZ.pdf

*Digitálního pilíře Národního plánu obnovy České republiky, který se zaměřuje na digitální technologie a jehož cílem je vytvoření sandboxů v regulovaných odvětvích v souladu s prioritami EU. Jeho úspěšné naplnění bude významné z politického, hospodářského a sociálního hlediska a přispěje k dosažení hlavních priorit unijních politik EU, k nimž náleží právě digitální transformace.*¹⁵⁶

Konkrétně je zřízení sandboxů uvedeno v Komponentě 1.4 NPO - Digitální ekonomika a společnost, inovativní start-upy a nové technologie. Realizace projektu je stanovena na 36 měsíců, přičemž: *„Cílem investice je tvorba a provoz sandboxů (tj. testovacích prostředí) ve finančním sektoru a AI, jakožto nástrojů podpory pro (i) rychlé uvádění na trh dostupnějších, bezpečnějších a modernějších služeb v těchto oblastech; (ii) vznik a růst inovativních firem a (iii) digitalizaci ekonomiky:*

- (i) Přístup k novým zdrojům financování, lepším a levnějším finančním službám a AI v souladu s návrhem koordinovaného plánu EK: tvorba a provoz sandboxů jsou nezbytným nástrojem, jak zajistit, aby každý český spotřebitel a firma získaly snazší přístup ke kvalitnějším a moderním službám a produktům. Testování pod dohledem regulatora zkrátí čas jejich uvádění a ve výsledku přinese odolnější ekonomiku schopnou pružněji reagovat na krizi;*
- (ii) Vznik nových firem a míst práce s vysokou přidanou hodnotou: sandbox podpoří růst a škálování na evropský trh nových inovativních českých společností. Testováním v sandboxu mohou v nejbližších letech projít stovky firem, které vytvoří nová pracovní místa s vysokou přidanou hodnotou;*
- (iii) Digitalizace a automatizace ekonomiky: díky rychlejšímu testování moderních technologií dojde k jejich bezpečnému a snazší implementaci do obchodních modelů, služeb a produktů českých firem.*¹⁵⁷

NPO dále specifikuje, že: *„Sandboxy budou připraveny ve spolupráci regulatorů, relevantních orgánů a znalostních partnerů v dotyčném odvětví. Při tvorbě testovacích prostředí budou zohledněny doporučení a pokyny evropských institucí a orgánů. Implementace bude probíhat v následujících fázích: Analýza právního rámce fungování sandboxu v daném odvětví, Tvorba*

156 MINISTERSTVO FINANCÍ. Ministerstvo financí zahájilo projekt na podporu finančních inovací a využití potenciálu dat ve finančních službách. Ministerstvo financí [online]. [cit. 2022-29-05]. Dostupné z <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/inovace-na-financnim-trhu/aktuality/2022/ministerstvo-financi-zahajilo-projekt-na-47453>

157 MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, op. cit. sub. 56, str. 134.

dokumentace a provozní struktury sandboxu, Zajištění technického a technologického prostředí pro testování, Otevření testovacích programů pro inovativní společnosti, první program bude spuštěn již v Q3 2021, dále budou programy otevírané pravidelné, Průběžné doplňování technologických prvků a infrastruktury testovacích prostředí dle aktuální poptávky firem, spotřebitelských trendů a vývoje technologií.“¹⁵⁸ V závěru Komponenty 1.4 je ještě v tomto kontextu uvedeno, že: „Pro zajištění plnohodnotného fungování sandboxů budou do jeho aktivit přizvaný dohledové orgány v dotyčných sektorech a pro zabezpečení poptávky na straně inovativních společností se na jeho provozu budou podílet především profesní asociace sdružující inovativní společnosti v dotyčných sektorech.“¹⁵⁹

Možností úpravy zřízení a fungování regulatorního sandboxu v České republice je několik. Tato práce si neklade za cíl jejich detailní analýzu, neboť se jedná o problematiku velmi rozsáhlou a komplikovanou, jejíž rozpracování není v rámci rozsahu této diplomové práce možné. Jde ale o úvahu dle mého názoru velmi zajímavou a potřebnou, která by mohla být vhodným tématem pro jinou akademickou práci. Ráda bych se jí proto věnovala ve své budoucí rigorózní práci, která by mohla již vycházet ze Studie OECD, případně reflektovat implementaci NPO a obě tyto iniciativy analyzovat. Na následujících stránkách tedy nabídnu pouze stručný exkurs do české právní úpravy relevantní pro tuto problematiku.

Česká právní úprava udělování licencí k poskytování příslušných finančních služeb se řídí primárně zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „*Správní řád*“) a jedná se tedy o správní řízení. Správní řád je ale v tomto případě pouze obecnou úpravou, která upravuje charakter a průběh správního řízení. Různé typy finančních služeb (například banky, obchodníci s cennými papíry, pojišťovny, investiční společnosti, platební instituce či jednotlivé druhy fondů) ale vyžadují rozdílné typy licencí, jejichž náležitosti a postupy pro jejich získání jsou upraveny ve zvláštních, sektorových zákonech [např. zákon č. 21/1992 Sb., o bankách (dále jen "*Zákon o bankách*"), zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu (dále jen „*ZPKT*“), nebo zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech]. Některé konkrétní náležitosti (náležitosti žádostí, vzory tiskopisů, přílohy atd.) potřebné pro tato řízení pak upravují příslušné vyhlášky, které ČNB vydává k provedení jednotlivých zákonů. V českém právu tedy není licencování finančních služeb upraveno komplexně, ale spíše je rozptýleno ve zvláštních

158 Ibid.

159 Ibid., str 135

právních předpisech. Tato skutečnost by mohla potenciální zřízení regulatorního sandboxu komplikovat. Základní otázkou by pak pravděpodobně bylo, zda by byl otevřen pro všechny finanční služby a sektory, nebo jen pro některé. Následně by samozřejmě přišla řada i na otázku, pro jaký způsob jeho ukotvení se rozhodnout. V úvahu by připadala varianta speciálního zákona o sandboxu, jako je tomu například ve Španělsku. Tento zákon by fungoval jako *lex specialis* k jednotlivým zvláštním zákonům a mohl by třeba zavádět nový druh „sandboxové“ licence, která by byla dočasná a v některých aspektech omezená. Tato licence by byla sice potřebná pro účast v sandboxu, ale nebyla by standardní „plnohodnotnou“ licencí opravňující k výkonu dané činnosti. Druhou variantou by pak bylo vložit nezbytné legislativní změny přímo do jednotlivých zvláštních zákonů.

Dalším legislativním způsobem zřízení sandboxu by mohlo být jeho zřízení vyhláškou ČNB. Sandbox nemusí být zřízen nezbytně nutně zákonem, ale jistě by v takovém případě bylo nezbytné konkrétní zákonné zmocnění pro ČNB, na jehož základě by mohla vyhlášku vydat. S tím souvisí i spekulace, zda by za současné právní úpravy měla ČNB k provozování sandboxu příslušný mandát. Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance (dále jen „Zákon o ČNB“), který je primárním zdrojem kompetencí ČNB totiž v § 2 odst. 1 uvádí: „(1) *Hlavním cílem České národní banky je péče o cenovou stabilitu. Česká národní banka dále pečuje o finanční stabilitu a o bezpečné fungování finančního systému v České republice. Pokud tím není dotčen její hlavní cíl, Česká národní banka podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu a obecné hospodářské politiky v Evropské unii se záměrem přispět k dosažení cílů Evropské unie. Česká národní banka jedná v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství.*“¹⁶⁰ Pokud by regulátor zvolil kreativní a extenzivní výklad, dalo by se potenciálně uvažovat o tom, že by zřízení a provoz sandboxu mohl být podřazen pod vedlejší cíl podporu obecné hospodářské politiky vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu. Pokud by tedy například podpora inovací, digitální ekonomiky, start-upů nebo SMEs, hospodářské soutěže na finančních trzích nebo zjednodušování finanční regulace byly oficiálními hospodářskými politikami, dal by se od toho nepřímou odvozovat mandát ČNB. Mezi jednotlivými úkoly ČNB stanovenými ve druhém odstavci toho samého paragrafu ale nejspíše nenajdeme žádný, pod který by se dal provoz regulatorního sandboxu subsumovat.

¹⁶⁰ Zákon o ČNB

Jednou z dalších možných cest, jak by regulatorní sandbox mohl fungovat, a možná zároveň cestou nejjednodušší, by bylo umožnit účast pouze některým kategoriím poskytovatelů finančních služeb, a to sice těm, pro něž zákon stanovuje výjimku z povinnosti získat licenci. Jako příklad lze uvést institut poskytovatele platebních služeb malého rozsahu ve smyslu § 58 a násl. zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku (dále jen „Zákon o platebním styku“). „*Poskytovatel platebních služeb malého rozsahu je oprávněn poskytovat platební služby pouze tehdy, jestliže měsíční průměr částek jím provedených platebních transakcí v České republice, včetně platebních transakcí provedených prostřednictvím jeho pověřených zástupců, za posledních 12 měsíců nepřesahuje částku odpovídající 3000000 eur.*“¹⁶¹ Pokud tedy subjekt splňuje tuto zákonnou podmínku, nemusí získat standardní licenci, ale pouze povolení k činnosti. Tento proces je ale znatelně snazší, neboť stačí aby žadatel splnil pouze podmínky stanovené v § 59 Zákona o platebním styku. Tato výjimka je důsledkem implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a zrušuje směrnice 2007/64/ES (dále jen „PSD2“), kde je tato výjimka stanovena v čl. 32. Podobná výjimka existuje i pro vydavatele elektronických peněz malého rozsahu, tedy institut upravený v § 99 Zákona o platebním styku. Za použití větší dávky regulatorní kreativity by pak mohlo být možné postupovat obdobným způsobem u další výjimky přicházející z evropského práva, a to sice výjimky stanovené směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2014/65/EU ze dne 15. května 2014 o trzích finančních nástrojů a o změně směrnic 2002/92/ES a 2011/61/EU (dále jen „MIFID II“) v čl. 2 písm. c). Tato výjimka je pak do českého právního řádu transponována v ZPKT takto: „*K poskytování hlavní investiční služby se nevyžaduje povolení podle tohoto zákona, pokud hlavní investiční službu poskytuje (...) osoba poskytující hlavní investiční službu pouze příležitostně, a to v souvislosti s výkonem jiné profesní nebo podnikatelské činnosti, pokud existuje jiný právní předpis nebo etický kodex upravující tyto činnosti a tento předpis poskytování takové hlavní investiční služby nezakazuje.*“¹⁶² Pokud by se tedy účast v sandboxu nepovažovala za soustavnou podnikatelskou činnost ve smyslu ZPKT a MIFID II, nemusely by výše nadefinované osoby získávat povolení/licenci. V těchto případech by tedy jednoduše bylo umožněno uvést testované produkty na trh, přičemž by pak subjekty v rámci konzultací s dohledovými orgány mohly v průběhu testování získávat cenné zkušenosti a rady, které by

¹⁶¹ Ustanovení § 58 odst. 2 Zákona o platebním styku

¹⁶² Ustanovení § 4b odst. 1 ve spojení s § 4b odst. 1 písm. c) ZPKT

jim přišly vhod do nadcházejícího licenčního řízení, pokud by například chtěli provozovat svou činnost soustavně a podnikatelsky.

Samozřejmě by pro fungování regulatorního sandboxu mohla ČNB využívat i mechanismy, které jsou jí již v českém právním řádu dostupné. ČNB může při svém rozhodování uplatňovat diskreci a proporcionalitu, k čemuž se zavázala například v oblasti vnitřního systému správy a řízení, neboť se hlásí k tomu, že při výkonu dohledu bude postupovat v souladu s Obecnými pokyny EBA k vnitřnímu systému správy a řízení.¹⁶³ Tyto pokyny pak v hlavě čtvrté výslovně hovoří o uplatňování proporcionality (o pokynech byla již řeč ve druhé kapitole). Další metodou, která je do jisté míry v českém právním řádu možná, je připojení jistých omezení nebo podmínek k vydané licenci. Tuto možnost například najdeme v § 1 Zákona o bankách, který v odstavci 8 specifikuje, že bankovní licence: *„obsahuje jmenovité vymezení povolené činnosti a může obsahovat vymezení rozsahu povolené činnosti, nikoliv však ve smyslu omezení počtu jednotlivých obchodních případů, a dále může obsahovat stanovení podmínek, které musí banka nebo pobočka banky z jiného než členského státu splnit před zahájením kterékoliv povolené činnosti, popřípadě je dodržovat při výkonu kterékoliv povolené činnosti.“* Připojování podmínek nebo omezení k licenci je navíc v souladu s evropským právem. Soudní dvůr EU totiž ve svém rozsudku ze dne 25. června 2015 CO Sociedad de Gestión y Participación SA a další v. De Nederlandsche Bank NV a další rozhodl, že příslušný orgán může v zásadě uložit podmínky a nebo povinnosti v případech, kdy by jinak byla žádost o licenci zamítnuta.¹⁶⁴

¹⁶³ EUROPEAN BANKING AUTHORITY.op. cit. sub. 27, str. 26 (pozn. pod čarou na straně č. 52)

¹⁶⁴ Rozsudek Soudního dvora EU (čtvrtého senátu) ze dne 25. června 2015 CO Sociedad de Gestión y Participación SA a další v. De Nederlandsche Bank NV a další, C-18/14, ECLI:EU:C:2015:419, výrok 1.

Závěr

Tato diplomová práce si kladla za cíl představit v české právní akademické sféře dosud nepříliš známý institut regulatorního sandboxu, analyzovat jeho legislativní ukotvení v Evropské unii a komparovat vybrané evropské příklady.

Cílem první kapitoly bylo představit samotný pojem regulatorního sandboxu ve finančních službách. Jednotlivé členské státy EU přistupují k definici tohoto pojmu různě, proto jsem pro účely této práce vycházela primárně ze dvou vybraných definic, a to definic vyplývajících ze Závěrů rady EU a ze Zprávy ESAs. Zjednodušeně se pak dá říci, že jde o právní rámec, na jehož základě je možné testovat inovativní technologie, produkty nebo služby v reálném prostředí a na reálných zákaznících. Sandboxy se často objevují v oblastech, které jsou silně regulované, přičemž ve finančních službách slouží právě k tomu, aby usnadňovaly inovativním společnostem orientaci v regulaci a vstup na trh. Kromě toho jsem se v první kapitole detailně věnovala rozboru fungování regulatorního sandboxu v praxi. Na základě syntézy dat z publikací evropských institucí a konkrétních právních úprav jsem zobecnila model fungování regulatorního sandboxu a rozdělila ho do čtyř hlavních fází, a to sice na podání žádosti, přípravu, testování a hodnocení. U každé fáze jsem pak popsala, jak konkrétně probíhá a jaká má specifika. Pomocí analýzy dostupných odborných publikací jsem zároveň shrnula jednotlivé přínosy a rizika, které s sebou zřízení a provoz regulatorního sandboxu přináší. Přínosy jsem rozdělila do tří skupin, a to na přínosy pro regulátory a dohledové orgány, přínosy pro poskytovatele inovativních finančních služeb, a přínosy pro finanční sektor a ekonomiku země. U jednotlivých rizik jsem pak vždy nabídl ještě řešení, jak je buď úplně eliminovat nebo alespoň částečně minimalizovat. Na závěr první kapitoly jsem následně stručně zmínila využití sandboxů i v jiných oblastech, než jsou finanční služby.

Ve druhé kapitole jsem se blíže věnovala právním aspektům regulatorních sandboxů v Evropské unii, tedy právním institutům a mechanismům, které slouží jako základ pro jejich fungování. Právní úprava regulatorních sandboxů není harmonizovaná, proto se v jednotlivých členských státech značně liší. Lze ale říci, že nejčastějším právním základem umožňujícím testování inovativních produktů je poskytování specifických regulatorních úlev či specifických režimů uplatňování existující regulace. Povaha těchto regulatorních úlev poskytovaných regulátorem nebo dohledovým orgánem a způsob jejich aplikace jsou ale v různých úpravách rozdílné. Dále se v právní úpravě sandboxů mohou vyskytovat mechanismy jako například výkon diskreční pravomoci dohledovým orgánem, upuštění od vymáhání nebo ukládání

konkrétních omezení nebo podmínek k licenci. Zejména jsem se pak soustředila na dva v tomto kontextu zásadní principy pramenící z evropského práva, a to sice princip proporcionality a flexibility, které tvoří nejvýznamnější právní základ fungování regulatorních sandboxů. V zásadě lze říci, že v evropském kontextu regulatorní sandbox neznamena neuplatňování regulatorních požadavků ani umožnění vykonávat regulované činnosti bez povolení. Spíše se jedná o uplatňování specifických nástrojů nebo pravomocí, které mají příslušné orgány k dispozici. V rámci EU však existují z této maximy výjimky, kterým se blíže věnuji ve třetí kapitole. Mezi těmito státy lze zmínit například Španělsko nebo Litvu. Španělská právní úprava regulatorního sandboxu výslovně vylučuje aplikaci veškeré příslušné evropské finanční regulace a stanovuje, že účast subjektů v testování podléhá pouze speciálnímu zákonu, kterým je sandbox upraven. Z litevské právní úpravy sandboxu pak lze například dovozovat absenci povinnosti získat licenci pro účast v regulatorním sandboxu.

Ve třetí, poslední, kapitole jsem pak vypracovala případové studie, ve kterých jsem zkoumala a srovnávala právní úpravu zřízení a provozu sandboxu ve vybraných zemích EU, a to sice v Rakousku, Španělsku, Maďarsku, Litvě a Nizozemí. Tyto státy jsem vybrala na základě toho, že jejich právní úprava byla v některých aspektech odlišná nebo netradiční ve srovnání s ostatními státy. U každé země jsem pak kromě teoretické části shrnula také praktické zkušenosti tamních dohledových orgánů s regulatorním sandboxem, tedy například kolik účastníků se již zúčastnilo testování nebo jaké finanční služby se mezi testovanými produkty objevovaly nejčastěji. Z dostupných informací lze v praxi pozorovat velké rozdíly. Některé státy totiž mají desítky žádostí o testování, kdežto jiné mají naopak jen velmi nízké jednotky účastníků. Rozdílnosti jsou pak samozřejmě i v tom, jak jednotlivé státy přistupují k testovaným produktům po úspěšném dokončení testování. Na závěr této kapitoly jsem stručně shrnula současné iniciativy ohledně zřízení regulatorního sandboxu v České republice. Dále jsem nabídla několik základních variant, jakým způsobem by mohla být řešena právní úprava regulatorního sandboxu v České republice *de lege ferenda*. Cílem této části bylo analyzovat relevantní právní předpisy a otevřít diskusi nad jednotlivými možnostmi potenciální úpravy. Podrobnější a komplexnější zodpovězení této otázky pak ponechávám k budoucímu výzkumu.

Závěrem lze tedy shrnout, že regulatorní sandboxy ve finančních službách jsou v Evropské unii populárním a poměrně hojně využívaným institutem, o čemž svědčí i to, že stále vznikají nové v dalších členských státech (nejčerstvěji pak například v Itálii nebo na Slovensku). Zdají se tak být efektivním nástrojem podpory inovací, jelikož pomáhají usnadňovat orientaci subjektů finančního trhu, zejména „nováčků“, v regulaci. Díky tomu může docházet ke snižování nákladů a doby potřebné pro nové inovativní společnosti k implementaci svého

produktu na trh. Je ale pravdou, že proto, že jde o poměrně nový institut, existuje jen velmi málo výzkumů nebo studií, které by nabízely prokazatelné důkazy o efektivitě a přínosech regulatorního sandboxu. Nепrokázanost pozitivních efektů sandboxu pak může regulátory odrazovat od jeho zřízení, zejména s ohledem na s tím spojené náklady. Zde je ale zároveň důležité si uvědomit, že efektivita nemusí být měřena například jen dle toho, jak se zvýšily investice do inovativních firem potom, co úspěšně prošly testováním, ale že by v potaz měly být brány i nepřímé efekty zřízení regulatorního sandboxu jako například to, že zřízení sandboxu signalizuje otevřenost regulátora a dohledového orgánu k FinTechu a inovacím. To pak může pomoci přilákat nové investory nebo zajistit, že se více inovativních produktů dostane na trh, protože místní FinTechový ekosystém bude na podnikatele působit přívětivě, a stane se tak populárním místem pro vývoj nových služeb a produktů.

Téma regulatorních sandboxů je ale téma velmi dynamické a lze v něm očekávat mnoho nového. Bude proto nepochybně velmi zajímavé sledovat další vývoj regulatorních sandboxů, například zda se z nich stane běžná součást finančního trhu, nebo zda se ukážou být spíše slepou vývojovou větví. V průběhu času budou také přibývat konkrétní empirická data, jež bude možné analyzovat a využít k dalšímu výzkumu. Téma se bude jistě také více objevovat v odborné literatuře, proto se domnívám, že je pro čtenáře důležité mít alespoň základní pochopení této problematiky. Pozoruhodný pak bude jistě i vývoj v ČR, tedy zda některá ze současných iniciativ opravdu povede ke zřízení sandboxu, a pokud ano, jak bude příslušná právní úprava nastavena.

Seznam použitých zkratek

AFM	Nizozemský úřad pro finanční trhy (De Autoriteit Financiële Markten)
AI	Artificial Intelligence (Umělá inteligence)
CNIL	Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (Národní komise pro informatiku a svobodu)
ČNB	Česká národní banka
DLT	Distributed Ledger Technology (Technologie distribuovaných záznamů)
EBA	European Banking Authority (Evropský orgán pro bankovníctví)
ECB	European Central Bank (Evropská centrální banka)
EFIF	European Forum for Innovation Facilitators (Evropské fórum inovačních facilitátorů)
EIOPA	European Insurance and Occupational Pensions Authority (Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění)
ESAs	European Supervisory Authorities (Evropské dohledové orgány), které tvoří dohromady EBA, ESMA a EIOPA
ESMA	European Securities and Markets Authority (Evropský orgán pro cenné papíry a trhy)
FCA	Financial conduct authority (Úřad pro dohled nad finančním trhem), Londýn, Velká Británie

FITE	Financial Innovation Testing Environment (Prostředí pro testování finančních inovací)
FITE licenční řízení	FITE licencing procedure
FMA	Finanzmarktaufsichtsbehörde (Úřad pro dohled nad finančním trhem)
FMABG	Rakouský zákon BGBl. I č. 97/2001 o Úřadech pro dohled nad finančními trhy (Finanzmarktaufsichtsbehördengesetz)
GDPR	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
Litevská banka	Lietuvos bankas
MF	Ministerstvo financí
MNB	Magyar Nemzeti Bank (Maďarská národní banka)
NCAs	National competent authorities (příslušné národní orgány)
Nizozemský ZoFD	Nizozemský zákon ze dne 28. září 2006 o finančním dohledu (<i>Wet op het financieel toezicht</i>)
NPO	Národní plán obnovy. Plán pro oživení a odolnost České republiky.
Obecné pokyny EBA	Obecné pokyny k vnitřnímu systému správy a řízení, které vydal 2. července 2021 Evropský orgán pro bankovníctví, s účinností od 31. 12. 2021
OECD	Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Pokyny MNB	Pokyny pro udělování licencí pro odchylné plnění povinností podle některých vyhlášek Maďarské národní banky
Report	Pokračující dialog – Innovation Hub a Regulatory Sandbox: zkušenosti po třech letech z roku 2019
Sdělení ČNB	Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k vnitřnímu systému správy a řízení rizik ze dne 2. prosince 2021
Směrnice CRD IV	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES
Studie DG IPOL	Studie Generálního ředitelství pro vnitřní politiky - Regulatorní Sandboxy a inovační huby pro FinTech, dopad na inovace, finanční stabilitu a sblížování dohledu ze září 2020
Studie OECD	Studie OECD a Generálního ředitelství Evropské komise proveditelnosti k potenciálu dat ve finančních službách
Usnesení banky	Litevské Usnesení bankovní rady Litevské banky číslo 03-166 o schválení rámce pro regulatorní sandbox z roku 2018
Vyhláška MNB	Vyhláška Maďarské národní banky 47/2018 (XII.17.) o odchylných pravidlech plnění povinností podle některých vyhlášek Maďarské národní banky
Zákon o sandboxu	Španělský zákon č. 7/2020 o digitální transformaci finančního systému (<i>Ley 7/2020, de 13 de noviembre, para la transformación digital del sistema financiero</i>)
Závěry Rady EU	Závěry Rady o „regulačních pískovištích“ a doložkách o experimentování jako nástrojích pro odolný regulační rámec

vstřícný k inovacím a schopný obstát v budoucnosti a zvládnout
přelomové výzvy digitálního věku z 23. 12. 2020

Zpráva ESAs

Společná zpráva evropských orgánů dohledu FinTech: Regulační
sandboxy a inovační huby z roku 2018

Zpráva ESMA

Zpráva ESMA o licencování obchodních modelů FinTech z července
2019

Seznam použitých zdrojů

Seznam elektronických zdrojů

1. APPAYA, Sharmista, HAJI Mahjabeen. *For Years and Counting: What We've Learned From Regulatory Sandboxes* [online]. Washington, DC: World Bank Group, 2020. Dostupné z: <https://blogs.worldbank.org/psd/four-years-and-counting-what-weve-learned-regulatory-sandboxes>
2. CNIL. *Un «bac à sable» RGPD pour accompagner des projets innovants dans le domaine de la santé numérique* [GDPR sandbox na podporu inovativních projektů v oblasti digitálního zdraví] [online]. Paříž: CNIL, 2021. Dostupné z: <https://www.cnil.fr/fr/un-bac-sable-rgpd-pour-accompagner-des-projets-innovants-dans-le-domaine-de-la-sante-numerique>
3. CONRNELLI, Giulio, DOERR, Sebastian, GAMBARCOSTA, Leonardo, a MERROUCHE, Ouarda. *Inside the Regulatory Sandbox: Effects on Fintech Funding*. Centre for Economic Policy Research [online]. roč. 2020, č. DP15502. Rochester, NY: SSRN, 2020. Dostupné z: <https://www.bis.org/publ/work901.pdf>
4. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Sdělení ČNB o obecných pokynech EBA k vnitřnímu systému správy a řízení* [online]. Praha: ČNB, 2021. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/dohled-financni-trh/legislativni-zakladna/obecne-pokyny-evropskych-organu-dohledu/Sdeleni-CNB-o-obecných-pokynech-EBA-k-vnitřnímu-systemu-spravy-a-řízení-00001/>
5. DE NADERLANDSCHE BANK. *Continuing dialogue. innovationHub and Regulatory Sandbox lessons learned after three years* [online]. Amsterdam: De Naderlandsche Bank, 2019. Dostupné z: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwigp8KXguz3AhXTNOwKHjYjWDhEQFnoECAMQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.afm.nl%2F~%2Fprofmedia%2Ffiles%2Frapporten%2F2019%2Finnovationhub-rapport-eng.pdf&usg=AOvVaw2U-LF-Cf6ybbpvwcXKEIcE>
6. DE NADERLANDSCHE BANK. *More room for Innovation the financial sector. Market acces, authorisations and supervision: Next steps AFM-DNB*. De Naderlandsche Bank [online], 2016. str. 2. Dostupné z: <https://www.dnb.nl/media/xqhns2k/more-room-for-innovation-in-the-financial-sector.pdf>
7. DE LA CRUZ, Rodrigo García, RODRIGUEZ, Monica. *First Cohort. Spanish Regulatory Sandbox*. Barcelona: Blue Innovation, 2021 [online]. Dostupné z:

<https://sandboxspain.com/wp-content/uploads/2021/06/Sandbox-Report-projects-admitted-to-the-first-cohort-1.pdf>

8. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona BGBI. č. 89/2020, kterým se mění Rakouský zákon BGBI. I č. 97/2001 o Úřadech pro dohled nad finančními trhy (Finanzmarktaufsichtsbehördengesetz)
9. EUROPEAN BANKING AUTHORITY. *Obecné pokyny k vnitřnímu systému správy a řízení* [online]. Paříž: EBA, 2021. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Guidelines/2021/EBA-GL-2021-05%20Guidelines%20on%20internal%20governance/translations/1021312/GL%20on%20internal%20governance%20under%20CRD_CS%20-%20updated.pdf?retry=1
10. EUROPEAN SECURITIES AND MARKEST AUTHORITY. *Report: Licensing of FinTech business models* [online]. Paříž: ESMA, 2019. str. 18. Dostupné z: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma50-164-2430_licensing_of_fintech.pdf.
11. EUROPEAN SECURITIES AND MARKETS AUTHORITY, EUROPEAN BANKING AUTHORITY a EUROPEAN INSURANCE AND OCCUPATIONAL PENSIONS AUTHORITY. *Report: FinTech: Regulatory sandboxes and innovation hubs* [online]. č. JC 2018 74. Dostupné z: <https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/2545547/154a7ccb-06de-4514-a1e3-0d063b5edb46/JC%202018%2074%20Joint%20Report%20on%20Regulatory%20Sandboxes%20and%20Innovation%20Hubs.pdf>
12. EXPERT GROUP ON REGULATORY OBSTACLES TO FINANCIL INNOVATION. *30 Recommendations on Regulation, Innovation and Finance* [online]. Brusel: Evropská komise, 2019. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/191113-report-expert-group-regulatory-obstacles-financial-innovation_en.pdf
13. FINANCIAL CONDUCT AUTHORITY. *Regulatory Sandbox Lessons Learned Report* [online]. Londýn: Financial Conduct Authority, 2017. Dostupné z: <https://www.fca.org.uk/publication/research-and-data/regulatory-sandbox-lessons-learned-report.pdf>

14. GRZEGORCZYK, Marek. *Why collaboration is the key to Lithuania's fintech success*. Londýn: Emerging Europe, 2020 [online]. Dostupné z: <https://emerging-europe.com/business/why-collaboration-is-the-key-to-lithuanias-fintech-success/>
15. HALL, Ian. *Spain's sandboxu welcomes first fintech projects*. Londýn: Global Government Fintech, 2021 [online]. Dostupné z: <https://www.globalgovernmentfintech.com/spains-sandbox-welcomes-first-fintech-projects/#>
16. JENIK, Ivo, LAUER, Kate. *Working Paper. Regulatory Sandboxes and Financial Inclusion* [online]. Washington, DC: CGAP Publication, 2017. Dostupné z: <https://www.cgap.org/sites/default/files/Working-Paper-Regulatory-Sandboxes-Oct-2017.pdf>
17. KURTH, Hunton Andrews. *Regulatory Sandboxes are Gaining Traction with European Data Protection Authorities*. Hunton Privacy Blog [online]. Richmond, VA: Hunton Andrews Kurth LLP, 2021. Dostupné z: <https://www.huntonprivacyblog.com/2021/02/25/regulatory-sandboxes-are-gaining-traction-with-european-data-protection-authorities/>
18. LIETUVOS BANKAS. *Annual Report of the Bank of Lithuania*. Vilnius: Bank of Lithuania, 2021 [online]. str. 30. Dostupné z: https://www.lb.lt/uploads/publications/docs/36951_b0d2e48ddb48ef0c53e57b6dff6dad8f.pdf
19. MAGYAR NEMZETI BANK. *Licencing Diverging Compliance Regarding Obligations According to Certain MNB Decrees* [Pokyny MNB] [online]. Dostupné v z: <https://www.mnb.hu/letoltes/fite-licencing-guide.pdf>
20. PARENTI, Radostina. *Regulatory Sandboxes and Innovation Hubs for FinTech. Study Requested by the ECON committee* [online studie]. V Bruselu: Evropský parlament, 2020. ISBN 978-92-846-7139-7
21. PAULMAYER, Stefan. *The Financial Technology Law Review: Austria*. Londýn: The Law Reviews, 2022 [online]. Dostupné z: <https://thelawreviews.co.uk/title/the-financial-technology-law-review/austria>
22. TURP-BALAZS, Craig. *Sandbox success cements Lithuania's reputation as fintech hub*. Londýn: Emerging Europe, 2020 [online]. Dostupné z: <https://emerging-europe.com/new-industry/sandbox-success-cements-lithuanias-reputation-as-fintech-hub/>
23. Závěr Rady o „regulačních prostředcích“ a doložkách o experimentování jako nástrojích pro odolný regulační rámec vstřícný k inovacím a schopný obstát v budoucnosti a

zvládnout přelomové výzvy digitálního věku. Úřední věstník Evropské unie C 447/1, 23. prosince 2020

Seznam použitých právních předpisů

1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1093/2010 ze dne 24. listopadu 2010 o zřízení Evropského orgánu dohledu (Evropského orgánu pro bankovníctví), o změně rozhodnutí č. 716/2009/ES a o zrušení rozhodnutí Komise 2009/78/ES
2. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
3. Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) o pilotním režimu pro tržní infrastruktury vedené na technologii sdíleného registru, COM(2020), 594 final.
4. Nizozemský zákon ze dne 28. září 2006 o finančním dohledu (*Wet op het financieel toezicht*)
5. Protokol (č. 2) o používání zásad subsidiarity a proporcionality ke Smlouvě o fungování Evropské unie, Úřední věstník Evropské unie C 326/206, 26. října 2012
6. Rakouský zákon BGBl. I č. 97/2001 o Úřadech pro dohled nad finančními trhy (*Finanzmarktaufsichtsbehördengesetz*)
7. Smlouva o Evropské unii, Úřední věstník Evropské unie C 191, 29. července 1992
8. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/36/EU ze dne 26. června 2013 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o obezřetnostním dohledu nad úvěrovými institucemi a investičními podniky, o změně směrnice 2002/87/ES a zrušení směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES
9. Španělský zákon č. 7/2020 o digitální transformaci finančního systému (*Ley 7/2020, de 13 de noviembre, para la transformación digital del sistema financiero*)
10. Usnesení Generálního sekretariátu ministerstva financí a mezinárodních financí ze dne 14. května 2021 podle článku 7 zákona č. 7/2020 ze dne 13. listopadu o digitální transformaci finančního systému, kterým se zveřejňuje seznam projektů předložených do kontrolovaného testovacího prostoru (Sandbox), které obdržely kladné předběžné hodnocení (*Resolución del 14 de mayo de 2021, de la Secretaría General del Tesoro y Financiación Internacional, según lo previsto en el artículo 7 de la Ley 7/2020, de 13 de noviembre, para la transformación digital del sistema financiero, por la que se publica el listado de proyectos presentados al espacio controlado de pruebas (Sandbox) que han recibido una evaluación previa favorable*)

11. Usnesení bankovní rady Litevské banky číslo 03-166 o schválení rámce pro regulační sandbox z roku 2018. Dostupné z: https://www.lb.lt/uploads/documents/files/EN/our-functions/supervision-of-financial-institutions/sandbox/03-166_2018%2009%2019_EN.pdf
12. Vyhláška MNB 47/2018 (XII.17.) o odchylných pravidlech plnění povinností podle některých vyhlášek MNB (*MNB rendelet egyes MNB rendeletek szerinti kötelezettségeknék való megfelelés eltérő szabályairól*)

Seznam webových stránek

1. EUROPEAN BANKING AUTHORITY. Cross sectoral work. Innovation facilitators in the EU. *European Banking Authority* [online]. Dostupné z: <https://www.eba.europa.eu/about-us/organisation/joint-committee/cross-sectoral-work>
2. EUROPEAN BANKING AUTHORITY. Forum for Innovation Facilitators. *European Banking Authority* [online]. Dostupné z: https://www.eba.europa.eu/financial-innovation-and-fintech/european-forum-for-innovation-facilitators?fbclid=IwAR1hAp8db1GfpWd7EeTbyv5y2_Sh52Yx0UggwADeAZK4zm5wPIHax1N-Qxc
3. EUROPEAN CENTRAL BANK. *Guide to assessments of fintech credit institution licence applications* [online]. Dostupné z: https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.201803_guide_assessment_fintech_credit_inst_licensing.en.pdf
4. EUROPEAN CENTRAL BANK. *Guide to assessments of licence applications. Licence applications in general* [online]. Dostupné z: https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.201803_guide_assessment_credit_inst_licensing_appl.en.pdf
5. EUROPEAN COMMISSION. European Blockchain Services Infrastructure. Shaping Europe's digital future [online]. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-blockchain-services-infrastructure>
6. FINANCIAL CONDUCT AUTHORITY. Úvodní stránka. *Financial Conduct Authority* [online]. Copyright © 2022 FCA. All rights reserved. Dostupné z: <https://www.fca.org.uk/>
7. FINANZMARKTAUFSICHTSBEHÖRDE. Announcement about the granting of a licence as an investment firm within the scope of the Regulatory Sandbox – ASSETERA GmbH. *Finanzmarktaufsichtsbehörde* [online]. Dostupné z:

- <https://www.fma.gv.at/en/announcement-about-the-granting-of-a-licence-as-an-investment-firm-within-the-scope-of-the-regulatory-sandbox-assetera-gmbh/>
8. FINANZMARKTAUFSICHTSBEHÖRDE. FMA-Sandbox. *Finanzmarktaufsichtsbehörde* [online]. Dostupné z: <https://www.fma.gv.at/kontaktstelle-fintech-sandbox/fma-sandbox/>
 9. FINANZMARKTAUFSICHTSBEHÖRDE. How it works. *Finanzmarktaufsichtsbehörde* [online]. Dostupné z: <https://www.fma.gv.at/en/fintech-point-of-contact-sandbox/fma-sandbox/how-it-works/>
 10. FINANZMARKTAUFSICHTSBEHÖRDE. Press Release: FMA admits four crowdfunding platform providers to the Regulatory Sandbox. Now seven FinTechs already in the sandbox. First participant obtained licence. *Finanzmarktaufsichtsbehörde* [online]. [cit. 2022-16-06]. Dostupné z: <https://www.fma.gv.at/en/fma-admits-four-crowdfunding-platform-providers-to-the-regulatory-sandbox-now-seven-fintechs-already-in-the-sandbox-first-participant-obtained-licence/>
 11. FINNOVATING LAB GROUP, S.L. Legal Notice and general conditions of use. *Finnovating* [online]. Dostupné z: <https://finnovating.com/legal-notice-and-general-conditions-of-use/>
 12. FINNOVATING LAB GROUP, S.L. About Sandbox in Spain. *Sandbox Spain* [online]. Dostupné z: <https://sandboxspain.com/en/>
 13. FINNOVATING LAB GROUP, S.L. FAQs. *Sandbox Spain* [online]. Dostupné z: <https://sandboxspain.com/en/>
 14. FINNOVATING LAB GROUP, S.L. Success use cases. *Sandbox Spain* [online]. Dostupné z: <https://sandboxspain.com/en/success-stories/>
 15. OFGEM. Regulatory Sandbox Repository. *Ofgem* [online]. Dostupné z: <https://www.ofgem.gov.uk/publications/regulatory-sandbox-repository>
 16. MALTA FINANCIAL SERVICES AUTHORITY. *MFSA Regulatory Sandbox. FAQs* [online]. Birkirkara: Malta Financial Services Authority, 2020. Dostupné z: <https://www.mfsa.mt/wp-content/uploads/2020/07/MFSA-Regulatory-Sandbox-FAQs.pdf>.
 17. MNB INNOHUB. Regulatory sandbox. *MNB Innohub* [online]. Dostupné z: <https://www.mnb.hu/en/innovation-hub/regulatory-sandbox>
 18. MNB INNOHUB. Úvodní stránka. *MNB Innohub* [online]. Dostupné z: <https://www.mnb.hu/en/innovation-hub>
 19. THE BANK OF LITHUANIA. LBChain. *Lietuvos bankas. Eurosistema* [online]. Dostupné z: <https://www.lb.lt/en/lbchain>

20. THE BANK OF LITHUANIA. Peer-to-peer insurance guidelines by the Bank of Lithuania – a sustainable way of market entry for innovations. *Lietuvos bankas. Eurosistema* [online]. Dostupné z: <https://www.lb.lt/en/news/peer-to-peer-insurance-guidelines-by-the-bank-of-lithuania-a-sustainable-way-of-market-entry-for-innovations>
21. THE BANK OF LITHUANIA. Regulatory sandbox. How does it work? *Lietuvos bankas. Eurosistema* [online]. Dostupné z: <https://www.lb.lt/en/regulatory-sandbox#ex-1-2>
22. THE STATIONERY OFFICE LIMITED. Úvodní stránka. *Digital Sandbox Pilot* [online]. Dostupné z: <https://www.digitalsandboxpilot.co.uk>

Seznam ostatních zdrojů

1. PANTING, Raquel, Ramírez, zaměstnankyně oddělení strategie a inovací – Fintech a kybernetická bezpečnost u Generálního ředitelství pro strategickou politiku a mezinárodní záležitosti (Španělsko) [ústní sdělení]. Praha, 14. prosince 2021

Abstrakt

Regulatorní sandbox ve finančních službách

Tato diplomová práce se zabývá problematikou tzv. regulatorních sandboxů ve finančních službách. Regulatorní sandbox, někdy nazýván také jako „regulatorní pískoviště“, je právní rámec, na jehož základě je možné testovat inovativní technologie, produkty nebo služby v reálném prostředí a na reálných zákaznících. Sandboxy se objevují v oblastech, které jsou silně regulované, přičemž ve finančních službách slouží právě k tomu, aby usnadňovaly inovativním společnostem orientaci v regulaci a vstup na trh. Tato práce se pak soustředí na regulatorní sandboxy ve finančních službách v Evropské unii, které jsou v současnosti zřízeny v 11 členských státech. Hlavním cílem této diplomové práce je jednak představení tohoto poměrně rozšířeného, ale nepříliš známého institutu, a jednak analýza jeho využití ve finančních službách. Ačkoliv se totiž o zřízení regulatorního sandboxu v České republice vedou debaty, v českém akademickém prostředí se jedná o doposud spíše neznámý a neprozkoumaný institut, který si ale zaslouží příslušnou pozornost. Zejména, pokud by opravdu došlo k jeho zřízení v ČR.

První kapitola se věnuje samotnému institutu regulatorního sandboxu, jeho fungování a různým přínosům a rizikům spojeným s jeho provozem. Pro zajímavost jsou pak představeny i některé sandboxy v jiných oblastech, než jsou finanční služby. Druhá kapitola detailněji rozebírá právní základ a právní rámec fungování regulatorních sandboxů v Evropské unii. Třetí, obsahově nejrozsáhlejší kapitole, pak analyzuje právní úpravy tohoto institutu ve vybraných členských státech a vzájemně je komparuje. Kvůli specifickým odlišnostem nebo zajímavostem jejich právní úpravy bylo vybráno Rakousko, Španělsko, Maďarsko, Litva a Nizozemí. Poslední kapitola shrnuje současnou situaci ohledně zřízení regulatorního sandboxu v České republice a ve stručnosti nabízí několik variant, jak by *de lege ferenda* mohla vypadat česká právní úprava regulatorního sandboxu.

Z důvodu nedostatku empirických výzkumů, které by hodnotily, jaký dopad na tržní prostředí regulatorní sandboxy skutečně mají, lze jen těžko říct, zda bude trend zřizování regulatorních sandboxů pokračovat nebo zda se jedná spíše o slepou vývojovou větev. Odpověď na tuto otázku si ale práce nekladla a zabývala se spíše přiblížením institutu regulatorního sandboxu tak, aby mohla poskytnout vhled do problematiky a mohla být případně základem pro další vědeckou činnost.

Klíčová slova: regulatorní sandbox, finanční regulace, FinTech

Abstract

Regulatory Sandbox in Financial Services

This thesis examines the issue of regulatory sandboxes in financial services. A regulatory sandbox is a legal framework under which innovative technologies, products or services can be tested in a real environment and on real customers. Sandboxes are emerging in areas that are heavily regulated, while in financial services they serve to make it easier for innovative companies to navigate regulation and enter the market. This work then focuses on regulatory sandboxes in financial services in the European Union, which are currently established in 11 Member States. The main objective of this thesis is firstly to introduce this relatively widespread but not well-known concept and secondly to analyse its use in financial services. Although the establishment of a regulatory sandbox in the Czech Republic has been debated, it is a rather unknown and unexplored concept in the Czech academic environment, but one which deserves appropriate attention. Especially if it were to be established in the Czech Republic.

The first chapter is dedicated to the regulatory sandbox itself, its functioning and the various benefits and risks associated with its operation. It then introduces some of the sandboxes in areas other than financial services. The second chapter discusses in more detail the legal basis and legal framework for the operation of regulatory sandboxes in the European Union. The third chapter, the most extensive in terms of content, analyses the legal framework of this phenomenon in selected Member States and compares them with each other. The countries selected due to their specific differences or interesting features of their legal framework were Austria, Spain, Hungary, Lithuania and the Netherlands. The last chapter summarises the current situation regarding the establishment of a regulatory sandbox in the Czech Republic and briefly offers several options on how could *de lege ferenda* the Czech regulatory sandbox legislation look like.

Due to a lack of empirical research assessing the actual impact of regulatory sandboxes on the market environment, it is difficult to say whether the trend of establishing regulatory sandboxes will continue or whether it is more of a dead end. However, the thesis has not aimed at answering this question and has rather been concerned with approaching the concept of a regulatory sandbox in a way that could provide insight into the issue and could potentially serve as the basis for further research.

Key words: regulatory sandbox, financial regulation, FinTech